

Täysistunto

Keskiviikko 18.1.2023 klo 14.00—16.28

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 16.28.

Puhetta johtivat toinen varapuhemies Juho Eerola (14.00—15.58) ja ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (15.58—16.28).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Toimenpidealoitteet

Puhemiesneuvosto on 17.1.2023 päättänyt lähettää valiokuntiin toimenpidealoitteet TPA 156-165/2022 vp.

3. Valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomus vuodelta 2021

Kertomus K 19/2022 vp

Valiokunnan mietintö PeVM 6/2022 vp

Ainoa käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 6/2022 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta. — Mennään keskusteluun, jonka aloittaa valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Ojala-Niemelä.

Keskustelu

14.00 **Johanna Ojala-Niemelä sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Perustuslakivaliokunnan mietintö valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomuksesta vuodelta 2021 [Hälinää — Puhemies koputtaa] on valmistunut. Mietintö on yksimielinen. Muille valiokunnille varattiin tilaisuus antaa lausunto kertomuksesta.

Hyvin vakiintuneeseen käytäntöön perustuen perustuslakivaliokunta ei ole mietinnössä arvioinut oikeuskanslerin yksittäisiä ratkaisuja tai kannanottoja. Oikeuskanslerin kertomuksen yleiskatsausosassa esitellään oikeuskanslerin tehtävät ja toimivaltuudet sekä tarkastellaan muun muassa Oikeuskanslerinviraston organisaatiota ja taloutta. Tämän lisäksi

Pöytäkirja PTK 151/2022 vp

kertomuksessa selostetaan oikeuskanslerin toimintaa tasavallan presidentin ja valtioneuvoston virkatoimien lainmukaisuuden valvonnassa, perus- ja ihmisoikeuksien valvontaa... [Hälinää]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Arvoisa edustaja, nyt pyydän muita edustajia käymään muut keskustelut salin ulkopuolella. Keskitytään tähän asiaan, joka on esityslistalla. — Edustaja Ojala-Niemelä jatkaa.

Kiitoksia, puhemies! — ...oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin ja sen osana asianajajien, julkisten oikeusavustajien ja luvan saaneiden oikeudenkäyntiavustajien toiminnan valvontaa sekä viranomaisten ja muiden julkista tehtävää hoitavien laillisuusvalvontaa hallinnonaloittain.

Tilastotietoja viraston toimenpiteistä ja työtilanteesta sisältyy kertomuksen viimeiseen lukuun. Kertomukseen sisältyy myös erityisiä tema-artikkeleita sekä tiivistettyjä tietolaitikoita laillisuusvalvonnan keskeisistä näkökulmista ja havainnoista.

Kertomukseen sisältyvät vakiintuneen käytännön mukaisesti myös oikeuskanslerin ja apulaisoikeuskanslerin puheenvuorot:

Oikeuskansleri kuvaa puheenvuorossaan oikeuskanslerin suorittaman ennakkollisen säädösvalvonnan toimenpidekynnystä ennen hallituksen esityksen antamista eduskunnalle tai valtioneuvoston tai tasavallan presidentin asetuksesta päättämistä. Oikeuskansleri tuo puheenvuorossaan esiin tältä osin muun muassa oikeuskanslerin laillisuusvalvontakäytännössä tunnistetut puuttumiskynnyksen seitsemän tyyppitapausta.

Apulaisoikeuskansleri käsittelee puheenvuorossaan laillisuusvalvojan ja median rooleja. Apulaisoikeuskansleri korostaa kirjoituksessaan, että laillisuusvalvonta on julkista toimintaa ja sillä on monia yhteyksiä mediaan. Puheenvuorossa tuodaan esiin, että moni merkittävä laillisuusvalvontaratkaisu on saanut alkunsa mediassa olleesta uutisesta tai kirjoituksesta.

Perustuslakivaliokunnan mietinnössä kiinnitetään huomiota siihen, että Oikeuskanslerin viraston työmäärä on valiokunnan saaman selvityksen valossa jäämässä selvästi aikaisempaa korkeammalle tasolle samalla, kun käsiteltävien asioiden monimutkaisuus ja laadullinen vaikeusaste lisääntyvät edelleen. Perustuslakivaliokunta on pitänyt tärkeänä, että laillisuusvalvontaan varataan riittävät resurssit.

Perustuslakivaliokunnan kannanottoehdotus on, että eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitoksia perustuslakivaliokunnan puheenjohtajalle. — Ja seuraavana edustaja Juvonen. — Vai haluatteko, oikeuskansleri Pöysti, kommentoida tässä vaiheessa?

14.03 Valtioneuvoston oikeuskansleri Tuomas Pöysti: Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunta kiinnittää mietinnössään huomiota kahteen olennaiseen tärkeään seikkaan eli ylimpien laillisuusvalvojien riippumattomuuteen ja resursseihin. Oikeusturvan toteuttamisessa ja suomalaisen demokratian ja oikeusvaltion turvaamisessa yleensä molemmilla laillisuusvalvojilla on merkittävä rooli yksilöiden ja näiden yhteisöjen ja yritysten näkökulmasta. Ylin laillisuusvalvonta täydentää tuomioistuinten ja muiden lainkäyttöelinten toimintaa ja käsittelee osaksi eri asioita kuin tuomioistuimet. Oikeuskansleri ja oikeusasia-

Pöytäkirja PTK 151/2022 vp

miehet ovat molemmat suomalaisessa oikeuselämässä varsin halpoja ja hyvin matalalla kynnyksellä toimivia oikeusturvan suojamekanismeja.

Oikeuskanslerin ja oikeusasiamiehen tehtäväjakouudistus on tullut voimaan, ja ensimmäiset kokemukset siitä ovat myöskin resurssien käytön näkökulmasta hyvin myönteisiä. On merkittävästi vähemmän päällekkäisyyttä oikeuskanslerin ja oikeusasiamiehen välillä, ja kantelijat ovat myöskin odotettua paremmin ohjautuneet asiansa käsittelevälle laillisuusvalvojalle. Oikeuskanslerin puolella jutturuuhkaa on saatu viime vuoden aikana eli mietinnön valmistumisen aikoihin merkittävästi purettua, mutta sitä on edelleen purettavana. Mutta tilanne näyttää siltä, että voidaan siirtyä vähitellen kohti tehtäväjaon mukaista, yhä rakenteellisempaa ja ennakoivampaa laillisuusvalvontaa oikeuskanslerin puolella, jossa jo ennakoivasti pyritään turvaamaan niin hyvä lainsäädäntö kuin ihmisten ja yritysten ja yhteisöjen oikeuksien huomiointi niin toimintatavassa, julkishallinnossa kuin tietojärjestelmissä.

Olemme myöskin ottaneet vastaan EU:n ilmoittajansuojeludirektiivin mukaisen ilmoittajansuojelulaissa säädetyn tehtävän riippumattomana ulkoisena ilmoituskanavana, ja viranomaisia on ohjattu tässä uudessa menettelyssä oikein toimimaan ja ottamaan ilmoituskanavansa käyttöön, ja ensimmäinen ilmoituskin on jo tehty.

Arvoisa puhemies! Vaalikauden viimeiset valtiopäivät ovat kiireisiä. Näille valtiopäiville on tähän päivään mennessä annettu 321 kappaletta hallituksen esityksiä, ja näyttää siltä, että huomenna valtioneuvoston yleisistuntoon tulee kaksi lisää. Näin lähestytään jo Alexander Stubbin ja Mari Kiviniemen hallitusten ennätyslukuja. Näiden esitysten joukossa on huomattavan merkittäviä yhteiskunnallisia uudistuksia. Uutteruus lainsäädäntötyössä ja uutteruus yhteiskunnan kehittämisessä on hyvä asia, mutta ajoituksessa on ongelma. Lainsäädäntötyön voimakas painottuminen aina vaalikauden viimeiseen vuoteen heikentää havaintojen mukaan lainvalmistelun laatua. Se kyllä estää kohtuullisilla edellytyksillä meitäkin tekemästä täysimääräisesti tätä ennakollista valvontaa, ja ennen kaikkea se tekee eduskunnalle vaikeaksi huolella käsitellä kaikki mittavat asiat. Ruuhkautuminen on hallinnollisen ja poliittisen järjestelmän logiikan valossa, kun asioita halutaan saada valmiiksi, erittäin ymmärrettävää, mutta ajoituspulmaan olisi kyllä hyvä etsiä kestäviä ratkaisuja.

Arvoisa puhemies! Oikeuskanslerinvirastolle osoitetut määrärahat ovat tehokkaassa käytössä, ja me tehdään omalta osaltamme parhaamme isänmaamme lain ja ihmisten oikeuksien puolustamiseksi. [Ben Zyskowitz: Hyvä!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia, oikeuskansleri Tuomas Pöysti. — Ja nyt edustaja Juvonen.

14.07 Arja Juvonen ps: Arvoisa puhemies, hyvät kansanedustajat! Kiitos valiokunnan puheenjohtajalle mietinnön esittelystä ja oikeuskansleri Pöystille siitä, että olette täällä paikalla.

Arvoisa puhemies! Oikeuskansleri totesi tuossa puheensa lopuksi, että lainsäädäntötyön kääntyminen tässä eduskuntakauden loppuvaiheessa kiihkeimmilleen on haasteellista. Näin tulkitsin, ja koen sen kyllä myös kansanedustajana, että kun eduskuntakausi on päätymässä, asioita tulee paljon ja sitten niitä rynnitään, viedään kiireesti eteenpäin, viedään joko hidastelemalla tai kiireellä, ja nämä ovat kyllä hieman vaikeita tilanteita.

Mutta se, mistä haluan puhua, liittyy siihen, että oikeuskansleri lausuu hallituksen esityksiin tärkeitä kannanottoja ja niitä sitten lainvalmistelussa myös valiokunnissa käsitte-

Pöytäkirja PTK 151/2022 vp

lemme. Nostan muutaman tärkeän lausunnon, mitä oikeuskansleri on lausunut, ja käsitte-lyssä on siis tämä toimintakertomus vuodelta 2021.

Oikeuskansleri lausui perusterveydenhuollon hoitotakuun tiukentamisesta seuraavanlai- sesti: on kiinnitettävä huomiota mielenterveyspalvelujen saatavuuteen. Tämä on erittäin tärkeä asia, mikä myös valiokunnassa huomioitiin, ja on myös tärkeää se, mitä oikeuskans- leri lausui siitä, miten potilaan yhteydensaanti terveyskeskukseen ja hoidon tarpeen arvi- ointi on järjestettävissä nopeaksi ja sujuvaksi toiminnaksi.

Sitten hallituksen esitys 55 vuotta täyttäneiden työllisyysasteen nostamista koskevasta lainsäädännöstä. Täällä oikeuskansleri peräsi resursseja. Hän totesi, että TE-toimistojen työvoimapolitiittisten lausuntojen antamisen viiveet ja puutteet sekä niihin liittyvät Kelan etuusasioiden käsittelyssä tapahtuvat laiminlyönnit ovat nousseet esille kantelujen yhtey- dessä. On tärkeää, että TE-toimistot, ely-keskukset ja Kela valmistautuvat ja kouluttaut- vat uudistuksen tuomiin muutoksiin, ja tähän tarvitsen resursseja.

Genomikeskukseen liittyen oikeuskansleri totesi, että esitysluonnoksen perusteluihin on jäänyt epäloogisuuksia. Eli on tärkeää, että lainvalmistelu on perusteellista ja siellä ei ole epäloogisuutta.

Sitten vielä, jos mainitsen tästä lastensuojelulaista, niin muun muassa vaativa sijaishuol- to sai oikeuskanslerin huomiota. Siellä puututtiin muun muassa siihen, kuinka paljon asi- akkaita sosiaalityöntekijöillä tulisi olla. Hän nosti myös esille työn palkkaukseen liittyvän kysymyksen, ja vielä eteenpäin mentäessä, kun lastensuojelulakia muutettiin, oikeuskans- leri nosti esille tärkeän seikan, muun muassa lisäkoulutuspaikat ja sen, että niitä koulutus- paikkoja on riittävästi.

Sitten vielä yhden maininnan haluan nostaa esille liittyen sosiaalihuoltolain ja vanhus- palvelulain muuttamiseen. Pidän erittäin tärkeänä oikeuskanslerin lausuntoa myös tähän. Hän ottaa kantaa kotihoidon ympärivuorokautisuuden aiheuttamaan merkittävään lisätyö- voiman tarpeen kasvuun ja nostaa esille muun muassa lähihoitajien saatavuuden ja sen haasteen, mikä tällä hetkellä on. Eli oikeuskansleri toteaa, että on tärkeää kiinnittää erityis- tä huomiota siihen, kuinka riittävä työvoiman saatavuus turvataan, ja tästähän me täällä eduskunnassa olemme viimeksi eilen keskustelleet, että terveydenhuollon henkilöstön saa- tavuuteen tulee kiinnittää huomiota.

Mutta nyt kysyisin, arvoisa oikeuskansleri, teiltä: miten koette, että teidän lausuntonne huomioidaan valiokunnissa, ja kuinka tärkeänä pitäisitte sitä, että olisi melkein pä- velvoite huomioida teidän lausunnot niin hyvin kuin mahdollista, jotta saadaan tärkeät näkemykset sinne valiokunnan mietintöihin ja siihen lainvalmisteluun mukaan? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen.

14.11 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia oikeuskansleri Pöystil- le hyvästä alustuspuheenvuorosta. Todellakin riippumaton laillisuusvalvonta on todella suuri rikkaus, ja siinä varmasti oikeuskanslerilla ja myös hänen henkilökunnallaan on val- tava tehtävä, nimittäin lainsäädäntö monimutkaistuu joka päivä.

Yksi suurin uhka mielestäni tälle toimivalle järjestelmälle on siinä, että Euroopan unio- nista tulee meille niin valtava määrä tavaraa, erilaisia asetuksia, esityksiä. Ja me kaikki kansanedustajat tiedämme, kun tuolla valiokunnissa istumme, miten valtavasti Euroopan unionin asioita eri muodoissaan esitetään, tulee E-kirjettä, U-kirjettä ja monta muuta asiaa, joiden käsittelyajat ovat aivan käsittämättömän lyhyitä. Pahimmillaan esimerkiksi talous-

Pöytäkirja PTK 151/2022 vp

valiokunnassa ovat paperit tulleet pöydälle tänä päivänä ja lausuntojen on pitänyt olla valmiina viimeistään huomenna — ei olisi tehnyt pahaa, vaikka olisi ollut samana päivänä valmiina. Miten sellainen asioiden käsittely yleensä on mahdollista, kun ei keritä perehtyä asioihin? Tämä ei tietenkään ole oikeuskanslerin vika, ei missään nimessä, se on meidän oma vikamme, ja tässä talossa pitää puuttua siihen. Mutta miten niissä olosuhteissa voisi yleensäkin olla laillisuusvalvontaa, kun edellisenä iltana tulee paperit ja huomenna pitää olla paperien valmiina? Tämä on se heikko kohta, suoranainen akilleenkantapää, Suomen eduskunnan toiminnassa. Tämä päivä olkoon eduskunnan talousvaliokunnalle esimerkki siitä, miten asioita tulee valtavan suurina kokonaisuuksina ja lausuntojen pitäisi olla melkein heti valmiina.

On hyvä, että oikeusasiamiehen ja oikeuskanslerin välinen työnjako on selvennyt tämän uuden lainsäädännön myötä. Ja mikäli oikein tulkitsin, oikeuskansleri oli tähän tilanteeseen kohtuullisen tyytyväinen, mikä on minun mielestäni erittäin positiivinen asia, kun tulevaisuutta katsellaan.

Tämä hallituksen esitysten suuri määrä, niin kuin oikeuskansleri mainitsi, on havaittu myös täällä eduskunnassa: meille tulee valtavasti tavaraa. Nytkin kaikissa valiokunnissa on ruuhkaa, ja mitä lähemmäksi tulee tämän vaalikauden loppu, sen enemmän huomaamme, että siellä on kokouksia kokouksien päälle plus sitten vielä ylimääräiset sen lisäksi, mikäli istuntoaikataulu sen sallii. On tärkeää se, että oikeuskansleri työssään ja siellä virastossa oleva henkilöstö pystyvät nämä asiat hoitamaan ja laillisuusvalvonnan toteuttamaan. Oikeuskanslerihan valvoo myös valtioneuvoston toiminnan laillisuutta, ja sekään tehtävä ei missään nimessä ole vähäinen. Siellä tapahtuu merkittäviä valvontatoimenpiteitä, jotka vaikuttavat kaikkiin suomalaisiin. Tämän onnistuminen takaa sen, että myös täällä eduskunnassa pystymme tekemään paljon tasokkaampaa lainsäädäntöä. Se on totta, että lainvalmistelussa meillä on toivomisen varaa, mutta meidän pitää siihenkin asiaan kiinnittää huomiota.

Mutta eduskunnalta tämä vaatii selvää selkärankaa, että Euroopan unionin suuntaan alamme vaatia sitä, että asioita pitää oikeasti pystyä käsittelemään. Kiire ei saa olla se peruste, jonka mukaan tänä päivänä pitää lausunnon olla valmiina.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Räsänen.

14.14 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Oikeuskanslerilla on tavattoman tärkeä ja myös hyvin riippumaton asema niin viranomaisten kuin valtionhallinnon laillisuus toimien laillisuudenvälvonnassa. On totta, että myös kansalaisten oikeusturvan kannalta resurssien on oltava riittävät, ja on kyllä vakavasti huomioitava se, että perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota tähän työmäärän nousemiseen aiempaa korkeammalle tasolle samalla, kun käsiteltävien asioiden monimutkaisuus ja laadullinen vaikeusaste edelleen lisääntyvät.

Tälle tarkasteluvuodellehan sijoittuu myös koronatoimia, tietynlaisia kriisitoimia, jolloin lakeja valmisteltiin kriisitunnelmissa. Varmasti myös virheitä tapahtui, ja oikeuskanslerikin on istunut näissä istunnoissa mukana. Olisi mielestäni tärkeää, että jossakin vaiheessa suoritettaisiin huolellinen tarkastelu näistä tehdyistä toimista, jotta voitaisiin ottaa opiksi tulevaisuudessa, koska eivät nämä kriisit varmasti tähän ole jäämässä.

Täällä kiinnitetään huomiota myös tähän apulaisoikeuskansleri Puumalaisen puheenvuoroon laillisuusvalvojan ja median rooleista. On kyllä ihan avoimesti todettava, että me-

Pöytäkirja PTK 151/2022 vp

dialla on myös päättäjien kannalta tärkeä ja merkittävä rooli tuoda esiin erilaisia ajankohtaisia epäkohtia, ja sen vuoksi on tietysti tärkeää, että medialla on myös toimintaedellytykset esimerkiksi lainsäädännön valossa selvittää näitä tilanteita. Nythän ovat tavattoman ajankohtaisia nämä vartijoiden ja järjestyksenvalvojen toimintaan liittyvät epäkohdat, jopa tuo valtavan järkyttävä Ison Omenan kuolemantapaus. Tähän liittyy monia kysymyksiä siitä, millä tavoin voidaan käyttää tavallaan julkisen vallankäytön piiriin kuuluvia toimia ja myös voimaa, voimankäyttötapoja, ja se liittyy myös kysymykseen kansalaisten oikeudesta liikkua vapaasti ja siihen, missä tilanteissa heitä voidaan erilaisista tiloista poistaa. Toivon, että tämäkin tulisi jollakin tavalla oikeuskanslerin myöhempiin raportteihin huomioitavaksi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Mäenpää.

14.18 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Tässä oikeuskanslerin kertomuksessa vuodelta 2021 käsitellään myös koronaepidemiaa. Täällä kerrotaan seuraavasti: ”Tartuntatautilakia muutettiin vuoden aikana 13 kertaa. Lakiin lisättiin uusia säännöksiä muun muassa ravintoloiden ja elinkeinotoiminnan, kokoontumisten ja liikennepalvelujen rajoituksista, EU:n digitaalisen koronatodistuksen käytöstä rajaliikenteessä sekä pääsyssä ravintoloihin, muihin tiloihin ja tilaisuuksiin, varmuusvarastojen käyttöönotosta ja sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön rokotuksista.” Tämä on semmoinen asia, mikä itseäni askarruttaa, ja jos oikein muistan, niin tästä äänestettiin täällä ja kristillisdemokraatit ja perussuomalaiset äänestivät tätä henkilöstön rokotusta vastaan. Se on nyt lauennut, laki astui voimaan 1.2.2022, ja se kuitenkin oli semmoinen tavallansa... Itse näen niin, että se loukkasi yhdenvertaisuutta meidän kansalaisten keskuudessa, enkä ymmärrä sitä, ja mielestäni kun nyt tämänhetkisiä koronatilastoja katsoo, niin se on ollut jopa ihan täysin älytöntä. Silloin Pauli Rautiainen, joka on valtiosääntöoikeuden dosentti, kirjoitti Perustuslakiblogissa hyvin kriittiseen sävyyn asiaan liittyvästä perustuslakivaliokunnan lausunnosta ja erityisesti siitä, ettei rokottamattomille hoitajille olisi pahimmillaan palkanmaksuvelvollisuutta.

Olisin halunnut kysyä teiltä, mikä ei tästä kirjasta oikein selviä, että mikä teidän kantane tähän oli ja puidaanko sitä vielä jatkossa ja menikö se oikein.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt oikeuskansleri Tuomas Pöysti, olkaa hyvä.

14.20 Valtioneuvoston oikeuskansleri Tuomas Pöysti: Arvoisa puhemies! Kiitokset kysymyksistä. Oikeuskanslerin lausunnot lainvalmisteluvaiheessa huomioidaan erittäin hyvin — ei täydellisesti, mutta ne ovat lausuntoja, ja ne on huomioitu hyvin. Eduskunnan valiokunnat ovat myöskin tarvittaessa hyödyntäneet meidän asiantuntemustamme, ja se on tietysti suomalaisessa järjestelmässä eduskunnan valiokuntien käytettävissä harkinnan mukaan.

Euroopan unionin lainsäädännössä tapahtuu nyt todella paljon mielenkiintoisia ja jännittäviä asioita, ja oikeuskansleri pyrkii turvaamaan tätä eduskunnan osallistumismahdollisuutta osin ennakollisesti mutta etupäässä jälkikäteen siinä, että nämä kirjelmät saapuisivat ajoissa tänne. Lähinnä se aikatauluasia on jälkikäteistä, mutta tässä asiassa meidän pitäisi myöskin kansallisesti kehittää ennakointia, jotta pystyttäisiin ennakoimaan, mitä sieltä on tulossa, koska todella isoja asioita on mennyt aika nopealla aikataululla.

Pöytäkirja PTK 151/2022 vp

Olen itse pitänyt tärkeänä sitä, että tästä korona-ajasta tehtäisiin kattavat arvioinnit. Joi-takin arviointeja on tehty, mutta nyt kun ovat muut murheet päällimmäisenä, se on ehkä sit-ten jäänyt vähän muitten kiireitten alle, mikä on ymmärrettävää, mutta pitäisin kokonais-arviointia tärkeänä. Itse asiassa esimerkiksi tämä edustaja Mäenpään viittaama tartuntatau-tilaki: yksi oppi on minusta aivan selvä, ja se on se — ja oikeuskanslerinkin kanta on se — että sitä lakia täytyisi nyt parantaa, jotta emme toista kertaa ajautuisi tämmöiseen hätälain-valmistelutilanteeseen. Minun käsitykseni on, että sosiaali- ja terveysministeriö on muo-dollisesti avannut sen arvioinnin mutta asialle ei ole tehty yhtään mitään. Eli tämä tartun-tatautilain arviointi ja uudistaminen täytyisi tehdä.

Suomalaisessa järjestelmässä perustuslakivaliokunta ensisijaisesti arvioi tämän lakien perustuslainmukaisuuden, ja nämä tartuntatautilain muutokset, mukaan lukien tämä roko-tussääntely, oli käsitelty siellä. Oikeuskansleri seuraa näissä asioissa sitä perustuslakiva-liokunnan linjaa, mutta yksittäistapausten oikeudenmukaisuudesta näitten hoitajien ase-man osalta joitakin juttuja on vireillä. Ja sehän riippuu sitten siitä, miten kussakin tilantees-sa on menetelty. Ei ole ihan asianmukaista, että tämän tarkemmin ryhtyisin täällä suuressa salissa yksittäisiä asioita käsittelemään.

Arvoisa puhemies! Kiitän kysymyksistä ja mahdollisuudesta vastata niihin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Ja nyt edustaja Koskinen.

14.23 Johannes Koskinen sd: Herra puhemies! Ihan tuohon äskeiseen asiaan täydennyk-senä: Tuosta pandemia-ajan poikkeuslainsäädännöstä ja poikkeuksellisista hallinnon toi-menpiteistä, niistä kokemuksista, olisi tosiaan hyvä saada tällainen koottu selvitys. Itse asiassa siitä oli eduskunnan oikeusasiamiehen kanssa edellisvuonna puhetta. Oikeusasia-miehellähän on tiiviimpi kansainvälinen verkosto, joten siihen voisi sisällyttää myös kan-sainvälistä vertailua siitä, miten eri maissa laillisuusvalvonta on näissä hyvin haasteellisissä oloissa, poikkeuksellisessa tilanteessa menetellyt ja selvinnyt.

Tärkeätä nämä kokemukset ja niiden kirjaaminen olisivat myös sen kannalta, että val-miuslainsäädäntöä ollaan uusimassa pitkällä projektilla, ja niin kuin oikeuskansleri viitta-si, myös näitä tärkeimpiä erityislakeja, jotka tällaisessa tilanteessa tulevat sovellettaviksi, tartuntatautilakia ja muita siihen liittyviä, ollaan uusimassa. Ja siinä on hyvä, mitä laajem-pi kansainvälinen aineisto ja vertailumateriaali on käytössä, jolloin pystytään sitten teke-mään myös Suomessa hyviä säädäntöratkaisuja.

Kokonaisuutenahan laillisuusvalvonta on selvinnyt näissä poikkeusoloissakin kiitettä-västi. Niin ministeriöissä kuin myös laillisuusvalvonnan puolella ja ennen kaikkea enna-kollisessa laillisuusvalvonnassa ministeriöiden ja hallituksen esitysten valmistelussa työ-paineet ovat olleet kovat, ja kuitenkin on pystytty pitämään niin täällä ministeriöiden lail-lisuusvalvonnan kuin sitten eduskunnankin puolella kiinni näistä tärkeistä periaatteista, että kiireellisissäkin tilanteissa valvotaan, että perusoikeuksia ja valtiosääntöä noudate-taan. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Räsänen.

14.25 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Kiitän oikeuskansleria tuosta arviosta, ja todellakin pidän tärkeänä, että jälkikäteisarviointi näistä koronatoimista, joissa meidän kaikkien on syytä katsoa peiliin, tullaan tekemään mahdollisimman avoimesti ja huolelli-

Pöytäkirja PTK 151/2022 vp

sesti. On myönnettävä, että korona-aikana lakeja jouduttiin säätämään ja säädettiin varsin hätäisesti, ja mielestäni olisi tärkeää esimerkiksi jälkikäteen arvioida, oliko vaikkapa Uudenmaan sulkua, joka oli niin raju toimenpide, todellakin välttämätön.

Sitten kun tätä tartuntatautilakia varmasti nyt jatkossa tullaan uudistamaan, mikä onkin varmasti hyvä, niin tässä olisi kyllä tärkeää nyt valvoa, että sitä ei tehtäisi hätäisesti, vaan se tehtäisiin todellakin huolellisesti ja lääketieteellisiin arvioihin perustuen. Tällä hetkellä esimerkiksi koronarokotteista me tiedämme, että ne eivät estä tartunnan saamista eivätkä ne estä tartuttavuutta. Olen itsekin neljä rokotetta saanut, ja silti olen saanut aika kova-oireisenkin koronataudin. Ja kun näihin sote-henkilöstön koronarokotevelvoitteisiin kytkettiin hyvin raskaita sanktioita, niin kyllä pidän sitä edelleenkin kohtuuttomana ja toivon, että jatkossa emme tällaisia tilanteita näkisi. Eli kyllä niiden toimenpiteiden tulee olla oikeasuhteisia suhteessa niihin lääketieteellisiin faktoihin, jotka esimerkiksi rokotteisiin liittyvät. Todella harras toiveeni on se, että oikeuskansleri huolella valvoisi tämän tartuntatautilain valmistelua, jotta siinä ei tulisi tämäntapaisia ylilyöntejä jatkossa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Zyskowicz.

14.27 Ben Zyskowicz kok: Kiitos, herra puhemies! Kiitos perustuslakivaliokunnalle mietinnöstä ja oikeuskanslerille puheenvuorosta. Mielestäni on ymmärrettävää, että kun pandemia oli täysin poikkeuksellinen toimenpide, joka aiheutti poikkeuksellista lainsäädäntöä, niin suunnilleen kaikki siihen liittyvät lait jouduttiin arvioimaan perustuslakivaliokunnassa, koska niissä oli kyse ihmisten perusoikeuksista, kuten vaikkapa liikkumisen vapaudesta. Ja sekin on mielestäni ymmärrettävää, että monissa kohdin perustuslakivaliokunta katsoi, että lakia tulee muuttaa, jotta se on sopusoinnussa perustuslakimme kanssa.

Kiinnitän huomiota asiaan, johon olen kiinnittänyt huomiota useasti aikaisemminkin. Nimittäin tavallisessa lainsäädännössä, siis sellaisessa, joka ei mitenkään liittynyt tähän pandemiaan, koronaepidemiaan, perustuslakivaliokunta on tällä vaalikaudella antanut yli 40 sellaista lausuntoa, jossa ponnassa todetaan, että laissa on perustuslainvastaisuuksia yksi tai useampia. Kun niitä monissa lausunnoissa on vielä löydetty useampia, se viittaa siihen, että tänne on annettu kymmenittäin lakeja, lakiesityksiä, joissa on useampia perustuslain vastaisia säännösehdotuksia. Mielestäni tämä on epänormaalia. Kun tiedän, että hallitus suhtautuu hyvin vakavasti perustuslain tarkkaan noudattamiseen, kun tiedän, että ministeriöissä lakeja valmistelevat virkamiehet, jotka ovat mielestäni hyvin päteviä ja osaavia, suhtautuvat hyvin vakavasti perustuslain tarkkaan noudattamiseen, ja kun tiedän, että meillä on erittäin pätevä oikeuskansleri, joka suhtautuu myös erittäin vakavasti perustuslain tarkkaan noudattamiseen, on mielestäni epänormaalia, että eduskuntaan on voinut tulla lakiesityksiä, joissa on kymmenittäin perustuslain kanssa ristiriidassa olevia säännöksiä.

Ainoa selitykseni tälle on se, että meillä perustuslakivaliokunnassa — enkä tarkoita pelkästään nykyistä perustuslakivaliokuntaa, vaan edellistä ja sitä edellistä ja vielä seuraavaakin — perustuslakia tulkitaan ylikireästi. Muuten ei ole selitettävissä se, että jatkuvasti, päivittäin, viikoittain, perustuslakivaliokunnassa joudutaan huomaamaan, että lakiesityksessä on perustuslainvastaisuuksia. Onko tätä asiaa pohdittu oikeuskanslerin toimesta? Olisi mielenkiintoista kuulla teidän näkemyksenne tästä asiasta. Minulla on siitä vankka oma näkemykseni, mutta en ollenkaan väitä, että se on ainoa mahdollinen tulkinta. Mutta

Pöytäkirja PTK 151/2022 vp

tilanne on mielestäni outo, ja sitä pitäisi arvioida sekä perustuslakivaliokunnassa että myös laajemmin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Hoskonen.

14.30 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Vielä yksi kysymys oikeastaan kanslerille hänen arvokkaasta työstään. Edustaja Zyskowicz äskén omassa puheenvuorossaan hyvin luonnehti perustuslainmukaisuuden valvontaa niistä Suomen hallituksen esityksistä, jotka tänne taloon annetaan, ja ne siellä valiokunnissa sitten käsitellään. Nimenomaan perustuslakivaliokunnan käsittelyä edustaja Zyskowicz ansiokkaasti tässä arvioi. Toki tiedän edustaja Zyskowiczin kannan näihin asioihin, ja hän on sen reilusti tuonut täällä esille ja vaatinut asianmukaisia muutoksia, kun tilanne tulee eteen.

Yksi asia, arvoisa puhemies ja arvoisa oikeuskansleri, minua askarruttaa ihan oikeasti. Hallituksen esitysten lainmukaisuus kyllä katsotaan perustuslakivaliokunnassa ihan huolella, ja tämä talo on aina vaatinut, että perustuslakivaliokunnan työlle pitää olla riittävä aika. Siitä on kohtuullisen hyvin pystytty pitämään kiinni, sanotaan kohtuullisen hyvin. Paine on ollut kyllä kieltämättä välillä aika kova, mutta kunniakkaasti perustuslakivaliokunta on puheenjohtajansa Johanna Ojala-Niemelän ja osaavien virkamiesten avulla pystynyt selviämään — sanotaanko, kunnialla. Ihan kunnialla on selvitty, hyvä näin. Mutta se, mikä on todella iso musta aukko tässä järjestelmässä, on tämä Euroopan unionin päätöksenteko. Sieltä lappaa tavaraa ihan hurjia määriä. Ne tulevat hallituksen kautta tänne meille eduskuntaan eri valiokuntiin lausuttaviksi, ja suuri valiokunta sitten antaa niihin Suomen kannan. Kysyn oikeuskanslerilta, kun nyt on hyvä tilaisuus siihen: valvotaanko tätä järjestelmää? Ymmärryksen mukaan pitäisi valvoa. Täyttääkö se Suomen liittymissopimuksen ehdot ja Euroopan unionin oman peruskirjan? Sehän on siinä talossa, siellä komissiossa Brysselissä ja Strasbourgissa, iso perustuslakikirja, johon verrataan sitä, ovatko nämä esitykset sen mukaisia. Ja viime aikoina on ollut niin, muun muassa tämänpäiväisen talousvaliokunnan kokouksen jälkeen, että kyllä en ole voinut mitään muuta kuin ihmetellä, että toisaalta komissio vaatii jäsenmailta talouskuria, julkisen velanoton hillintää ja tällaisia asioita, ja samaan aikaan komissio itse suunnittelee koko ajan siellä järjestelmiä, joissa laitetaan yhteisvastuuta lisää ja ollaan ottamassa valtavasti yhteisvelkaa lisää. Elikkä vaaditaan toista ja tehdään toista. Onko tähän järjestelmään oikeuskanslerilla mitään mahdollisuutta puutua tai lausua jotakin?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Ojala-Niemelä.

14.32 Johanna Ojala-Niemelä sd: Arvoisa herra puhemies! Kyllähän tuo korona-aika osoitti, että meillä on aika puutteellista lainsäädäntöä tällaisia tilanteita varten. Kannatan myös sitä, minkä edustaja Koskinen ja moni muu ottivat tässä esille, että tämä nyt tiheällä kammalla käydään läpi ja otetaan opiksi vastaisuuden varalle, miten meidän lainsäädäntöä on parannettava tällaisia vastaisia tapauksia varten.

Edustaja Räsänen pohdiskeli Uudenmaan sulkua ja sitä, oliko se ylilyönti. Pitää kuitenkin muistaa se, että päätöksiä tehdään aina ajassa. Silloin meillä ei ollut tiedossa, minkälaisesta viruksesta on kysymys. Italiasta tuli kuvaa, kuinka ihmiset haukkoivat henkeä kuin kuivalla maalla ja kuinka ruumiskontteja tilattiin sairaaloitten pihalle. Siinä tilanteessa tun-

Pöytäkirja PTK 151/2022 vp

tui perustellulta, että jotta tämä virus, joka täällä Uudellamaalla jo jylläsi, ei leviä maakuntiin, pantiin rajat kiinni. Mutta tämäkin on hyvä perata läpi, oliko tämä sitten oikea toimi tässä tilanteessa vai ei.

No, tämä korona-aika kuitenkin teki myös sen, että muuta lainsäädäntöä jouduttiin siirtämään, ja uskon, että osittain tämä vaikuttaa siihen, että meillä on nyt niin ruuhkainen tilanne tuolla valiokunnassa. Meillä on edelleen kymmenittäin esityksiä sisällä, meillä on tärkeitä esityksiä: on ollut vammaispalvelulakia, tekijänoikeuslakia, tänään käsiteltiin työvoimapalvelulakia eli työvoimapalveluitten siirtoa kunnille, meillä on saamelaiskäräjälakia. Tässä yhteydessä haluan ottaa esille viime päivinä velloneen uutisen siitä, että ikään kuin oltaisiin viivytetty esimerkiksi saamelaiskäräjälain käsittelyä. Pidän kyllä sitä väitettä epäoikeudenmukaisena tietäen tuon meidän työtilanteen. Me ollaan jo aikaistettu kokouksia ja pidennetty kokouksia, ja seuraava vaihtoehto on, että täällä istutaan yötä myöten sitten. Kyllä näitä asioita on pyritty sen ajan puitteissa, mitä on mahdollista, käsittelemään ja joustamaan ja venymään myös valiokuntana, ja kiitos siitä valiokunnalle ja neuvoksille.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Tanus.

14.34 Sari Tanus kd: Arvoisa puhemies! Todellakin niin koronatoimiin kuin rokotustoimiin liittyen on varmasti hyvä tehdä tarkat selvitykset ja arviot uudelleen. Mutta olisin halunnut kysyä oikeuskanslerilta — oikeastaan edustaja Hoskonen nosti tätä kysymystä jo esiin: Kun niin perustuslakivaliokunnasta kuin joistakin muistakin valiokunnista on tullut toistuvasti sitä viestiä, että eduskunnalla ja valiokunnilla tulisi olla riittävä aika perehtyä asioihin, arvioida niitä ja antaa sitten lausuntonsa ja mietintönsä, niin miten oikeuskansleri näkee sen, kun tällaista viestiä tulee toistuvasti sinne ministeriöiden ja hallituksen puoleen ja se ei toteudu? Millä tavalla tähän puututaan?

Toinen asia, mitä haluaisin kysyä: kun tulee tuostakin lakiesityksiä, joissa ei olla tehty asianmukaisia vaikutusarviointeja, vaikka niin on säädetty, että tulisi tehdä, niin kuinka tällaisia lakeja tulee läpi?

Sitten vielä viimeisenä, mikä nyt on tulollansa: jos meidän juridiset merkintämme Suomessa vaihtuvat tuntemuksiin tai kokemuksiin tämmöisten faktojen sijaan, kun on totuttu, että juridiset merkinnät ovat tosiasioihin perustuvia, niin millä tavalla oikeuskansleri tällaisen kehityksen Suomessa näkee? Viittaan translakiin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Zyskowicz.

14.36 Ben Zyskowicz kok: Kiitos, herra puhemies! Edustaja Ojala-Niemelän puheenvuoro perustuslakivaliokunnan työtilanteesta sai minut vielä lausumaan edellä puhumastani asiasta sen lisänäkökohdan, että näiden perustuslain vastaisiksi todettujen lakiesitysten — joissa siis on yksittäisiä perustuslain vastaisia säännösehdotuksia — lisäksi perustuslakivaliokunta on aivan tukossa lakiesityksistä, joissa sitten päädytään toteamaan, että laki on perustuslain mukainen. Usein niissä tilanteissa valiokunta kuitenkin antaa hyödyllisiä näkemyksiä asianomaiselle valiokunnalle esimerkiksi erilaisista oikeusturvaan ja hyvään hallintoon liittyvistä seikoista.

Mutta se, että meillä jatkuvasti joudutaan lait lakien perään lähettämään perustuslakivaliokuntaan ei mietinnölle, niin kuin saamelaiskäräjälaki, vaan lausunnonle sääätämisjärjestyksen eli perustuslainmukaisuuden selvittämiseksi, osoittaa sekin mielestäni jotain outoa

Pöytäkirja PTK 151/2022 vp

meidän järjestelmästä, koska voidaan ajatella, että laki lähtee perustuslakivaliokuntaan tässä tarkoituksessa silloin, kun kolkutellaan niitä perustuslain rajoja ja on herännyt kysymys, onko tämä esitys näin esitettynä perustuslain mukainen. Ja tämä kysymys herää jatkuvasti. Jos me katsomme melkein minkä tahansa päivän päiväjärjestystä, tästä päivästä nyt en mene takuuseen, niin siellä on lakiesityksiä — nythän niitä ei enää juurikaan tule — jotka katsotaan tarpeelliseksi lähettää perustuslakivaliokuntaan sen selvittämiseksi, onko laki sopusoinnussa perustuslakimme kanssa. Miten se voi olla mahdollista, että meillä melkein viikoittain, siis normaali-istuntoaikana, lähtee perustuslakivaliokuntaan useampia lakiesityksiä, joiden kohdalla on herännyt epäily siitä, että tuo esitys ei pelkästään kolkuttele perustuslain asettamia rajoja vaan saattaa jopa rikkoa sen rajan? Miten se on mahdollista? Elämme kuitenkin Suomessa syvää rauhanaikaa. Meillä on laaja enemmistöhallitus ja kaikilla halu ja tahto noudattaa perustuslakia, ja kuitenkin hallitus itse joutuu katsomaan, että asia olisi varmuuden vuoksi hyvä lähettää perustuslakivaliokuntaan siinä esillä olleiden säätämisyjärjestykseen liittyvien epäilyjen selvittämiseksi. Eikö tämäkin kerro siitä, että jotain mätää tässä asiassa, mitä nostin edellisessä puheenvuorossani esiin, jotain mätää tässä nykyisessä tulkintakäytännössä on?

Sitten ihan lopuksi, herra puhemies, toivon, että hallituspuolueissa, vaikkapa vihreissäkin, jaksetaan ymmärtää, että vaikka meillä on nyt vaalikausi loppuillaan, niin oppositiolla on oikeus nostaa hallituksen esityksistä esiin epäkohtia tai ongelmakohtia ilman, että se tarkoittaa näiden esitysten jarruttamista.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Mäenpää.

14.39 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Haluan hieman palata vielä tähän rokottamattomien hoitajien asemaan tässä yhteiskunnassa. Itse perustan tämän nyt näihin omiin puheisiini, mitä olen käyttänyt täällä salissa. 9.2.2022 on tällainen uutinen, jossa kerrotaan seuraavasti, elikkä minun sanojani: ”Ylen uutinen tänään iltapäivällä kertoo seuraavasti: ’Rokottamattomia hoitajia jouduttu kutsumaan jo takaisin töihin — rokotettuja ei ole tarpeeksi.’” Tämä on aika erikoinen tilanne, mitä tässä tapahtui, ja minä tiedän, niin kuin Ojala-Niemelä viittasi, että nämä on tehty siinä ajassa, mutta jo tuolloin, kun tuo hoitajien pakkorokotus määrättiin voimaan, tiedettiin ongelmia ja tiedettiin siinä vaiheessa, että se rokote ei välttämättä auta siihen, ja hoitajien joukossa on ollut henkilöitä, jotka ovat halunneet siitä kieltäytyä.

Olen kysynyt jo joulukuussa 21, että onko todella niin, että työsuhteisessa työssä itsensä elättävän ihmisen tiputtaminen tällä tavoin perusturvajärjestelmän läpi toimeentulotuelle ei nosta esiin ainuttakaan perusoikeuskysymystä. Tämän on kysynyt Rautiainen kysymyksessään, ja olen tätä lainannut.

Minun mielestäni pitää kammata hyvin tämä asia lävitse. USA:ssa muistaakseni jossakin osavaltiossa määrättiin jopa palkat maksettavaksi näille, jotka ovat olleet pois töistä rokottamattomuuden takia — tämä on nyt vain muistikuva.

Eräs itselleni tuttu hoitaja ei halunnut ottaa rokotteita, koska hänellä oli sellainen tieto, että niistä ei välttämättä ole apua vaan niistä voi olla pikemminkin haittaa. Hän sai kiellon tulla töihin. No, hän onnistui koronan jostakin bileistä saamaan itsellensä, ja sen turvin hän pääsi sitten työpaikalleen takaisin, koska hän oli sairastanut koronan. Kun hän meni töihin, hänet siirrettiin osastolle, jossa oli koronapotilaita, koska ne rokotetut hoitajat eivät uskal-

Pöytäkirja PTK 151/2022 vp

taneet hoitaa näitä koronaan sairastuneita potilaita. Lopputulos on se, että meillä on tämä hoitaja vähemmän enää hoitoalalla työssä.

On hyvä, jos tällainen selvitys tehdään ja puidaan ja kammataan tämä asia lävitse, mutta ihmettelen edelleen: eikö mitään lakia rikottu?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Turtiainen.

14.42 Ano Turtiainen vkk: Arvoisa puhemies! Olen kuunnellut tätä keskustelua, ja tuntuu, että tämä on ilon ja onnen päivä. Minä olen halunnut, että näistä asioista aletaan puhumaan, eli hyvä näin. Minä olen muistaakseni jossain puheenvuorossani tuolta pöntöstä luvannut sen, että se päivä kun tulee, että näistä aletaan puhumaan, niin minä en politikoi kehtään vastaan, vaikka olen ottanut rajustikin näihin asioihin kantaa — enkä tule niin tekemään, pysyn siinä lupauksessa. Toivon, että oikeuskanslerikin ottaa tässä asiassa härkää sarvista ja aletaan yhdessä puimaan nämä asiat läpi. Kansakin sitä odottaa, näin minä uskon. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja oikeuskansleri Pöysti, olkaa hyvä.

14.43 Valtioneuvoston oikeuskansleri Tuomas Pöysti: Arvoisa puhemies! Sen verran vielä tästä rokotehoitaja-asiasta, että sehän, miten sitten oikein menetellään työpaikoilla, on osittain työpaikkakohtainen asia. Muistaakseni siinä laissa ei kyllä säädetty siitä, että näitä ihmisiä työnnetään pois niistä työtehtävistään ja palkanmaksu keskeytetään, vaan siinä oli kyllä ajatus se, että tarjotaan sitten muuta työtä. Se on sitten toinen kysymys, miten se lääketieteellinen tieto, mikä oli yleisellä tasolla hyödyllistä, muuttui siinä matkan varrella ja mitä tietoa oli itse asiassa käytettävissä. Itse olen tämän asian ympärillä törmännyt siihen, että tämä nimitys ”lääketieteellinen tieto” ei ole ollut välttämättä yhdensuuntainen.

Euroopan unionin päätöksenteon laillisuusvalvonnasta sen verran, että oikeuskansleri valvoo sitä, että kun tämä kirjelmä tulee, niin valtioneuvosto ottaa valtioneuvostona itse kantaa myöskin siihen, onko se perustamissopimuksen toimivaltaperustan mukainen ja onko se oikeasuhtainen ja onko se myöskin tämän toissijaisuusperiaatteen mukainen, paitsi silloin, kun se on unionin yksinomaisessa toimivallassa oleva asia. Eli tällainen pieni terästys on tehty siinä. Muutenhan Euroopan unionin tuomioistuin valvoo sitä, ja komissiohan on itse asiassa se ennakkovalvoja itse, ja neuvoston oikeuspalvelu.

Tämä on hieman aasinsiltana tähän seuraavaan vastaukseen edustaja Zyskoviczille. Minä olen tämmöisissä dokumentoiduissa julkisissa puheenvuoroissa pitänyt perusteltuna sitä, että Suomessa — menemättä tämmöiseen amerikkalaiseen valtiosääntötuomioistuinjärjestelmään — vahvistettaisiin myöskin tätä jälkikäteistä perustuslakikontrollia, koska se antaisi mahdollisuuden myöskin tämmöisellä loivalla kaartoliikkeellä tarkastella tätä ennakkollista. Mehän olemme tehneet itsellemme aika raskaan järjestelmän, kun meidän täytyy ennakoida kaikki mahdolliset tilanteet, mitä siinä soveltamisessa voi tulla, ja tavallaan tehdään tarkkarajaista ja täsmällistä sääntelyä. En ehdota mitenkään tästä tarkkarajaisuudesta ja täsmällisyydestä luopumista yleensä, mutta voisi ehkä ajatella sitä, voisiko vähän vähemmän yleislakityyppisellä kirjoittamistavalla edetä ja sitten myöskin tehostetun jälkikäteisen valvonnan keinoin näihin päätyä. Ja miten tämä liittyy tähän edustaja Hoskosen Euroopan unioni -asiaan? Sikäli se liittyy, että Euroopan unionissahan on kyllä toisenlai-

Pöytäkirja PTK 151/2022 vp

nen oppi vallassa. Siellähän se ei ole tarkkarajaista ja täsmällistä, vaan se on hyvin joustavaa sen unionisopimuksen tarkoituksen mukaisesti, niin että sinne soisin kyllä joitakin piirteitä laskeutumaan tästä suomalaisesta tarkastelutavasta.

Vaikutusarvioinneistahan oikeuskanslerin on mahdollista lähinnä vain katsoa, että niitä on tehty. Ne ovat tietysti tärkeä osa esitystä — riippuu esityksestä, kuinka merkittäviä ne ovat. Mutta sitten on tietysti se, että ne eivät ole ainoa tärkeä asia. Lain soveltajillehan ovat tärkeitä ne itse pykälät ja sitten niitten pykälien säännöskohtaiset perustelut, ja välillä kyllä havaitsee sitäkin, että vaikutusarviointia on tehty ainakin määrällisesti paljon mutta sitten itse se, mikä ohjaa sitä lain soveltamista, eli se kaikkein tärkein on jäänyt sitten aika ohuelle havainnolle. Meidän mahdollisuudet tässä perustuslaillisessa kontrollissa puuttua niihin kattavasti jokaisen esityksen kannalta ovat hyvin rajallisia, mutta nyt on tiukemmin palautettu niitä myöskin valmisteluun. Mutta tämä on myöskin yleinen lainvalmistelukysymys: semmoista turhaa huiskimista olisi viisasta välttää.

Arvoisa puhemies, tässä vastaukset kysymyksiin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitokset oikeuskanslerille. — Ja vielä edustaja Mäenpää.

14.47 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Niin kuin oikeuskansleri äsken nosti esiin, varmasti tarkoitus oli näin, että näille rokottamattomille hoitajille etsitään jotain muuta työtä, mutta kuitenkin on hyvin paljon semmoisia henkilöitä, jotka eivät työtä saaneet ja olivat sitten ilman palkkaa. Osa lääkäreistä on jopa menettänyt työsuhteensa sen takia, koska ovat suhtautuneet tähän rokottamiseen kielteisesti.

Sen verran täydennän tuota äskeistä puheenvuoroani, että mediatiedon mukaan tuomioistuimien määräsi kaupungin ottamaan rokottamattomuuden takia erotetut työntekijät takaisin New Yorkissa — ehkä heidät varsinaisesti oli oikein erotettu.

Kohtuutonta tämä on ollut niille henkilöille, jotka ovat asunovelkojensa kanssa taistelleet ja jääneet ilman palkkaa, ja toimeentulotukeakaan ei taida saada, jos on jotakin realisoitavaa omaisuutta. Tämä on ollut mielestäni ihan kohtuutonta, ja toivon, että kun te perehdytte tähän asiaan, otatte tämän huomioon ja käytte sen tiukalla kammalla lävitse. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Tanus.

14.48 Sari Tanus kd: Arvoisa puhemies! En halua pitkittää keskustelua, mutta sellaisen nostaisin vielä esiin, kun oikeuskansleri mainitsi näitä soveltamisia, lain soveltamista ja siihen liittyviä ehkä ohuuksia tai heikkouksia, että toivoisin, että tämä asia myös tarkasteltaisiin huolella nimenomaan siltä näkökantilta, että kun soveltamista on kirjattu, niin millä tavalla se on sitten mennyt ja ymmärretty siellä kentällä — tavallaan sitä palautetta, miten sitä on siellä sitten sovellettu. Tulee mieleen useampia tapauksia, joista esimerkiksi itse olin terveydenhuollon johtaviin henkilöihin yhteydessä. Mehän säädimme tämän niin sanotun pakkorokotuslain tässä salissa nimenomaan yksiköitä ja sellaisia toimipisteitä varten, joissa on erityisen heikkoja tai koronan vakavalle muodolle alttiita potilaita hoidettavana, mutta sitäkin kentällä sovellettiin hyvin, hyvin paljon laajemmin ja lakipykälä ei ollut kyllä tiedossa monissakaan terveydenhuollon yksiköissä, ei edes johtotasolla. Toivoin, että tätä käytäisiin myös läpi, kun näitä koronatoimia arvioidaan.

Pöytäkirja PTK 151/2022 vp

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 19/2022 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi postilain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 58/2022 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 22/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö LiVM 22/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Kymäläinen, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.50 **Suna Kymäläinen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Liikenne- ja viestintävaliokunta on saanut valmiiksi mietintönsä hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi postilain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta. Esityksen mukaan nykyisestä Postin yleispalveluun kuuluvasta viisipäiväisestä keräilystä ja jakelusta siirryttäisiin kolmepäiväiseen keräilyyn ja jakeluun EU:n postidirektiivissä säädetyn poikkeamismahdollisuuden mukaisesti. Yleispalvelun tarjoaja olisi velvollinen tiedottamaan kotitalouksille keräily- ja jakelupäivänsä sekä niissä tapahtuvat muutokset ja ylläpitämään tietoa keräily- ja jakelupäivistä verkkosivuillaan. Samalla laista poistettaisiin yleispalvelun tarjoajalle säädetty hankintamenettely. Lisäksi esitettäisiin otettavaksi käyttöön määräaikainen sanomalehtijakelua koskeva valtionavustus niillä alueilla, joilla ei ole kaupallisin ehdoin toteutettua sanomalehtien varhaisjakelua eikä saatavilla täysin kattavaa viisipäiväistä varhaisjakelua. Valtionavustuksen piiriin kuuluvilla alueilla jakelupäivät olisivat kiinteät.

Esityksen mukaisesti säädettäisiin myös yleispalvelutuotteiden hinnoittelussa sallitusta kohtuullisesta katteesta sekä postilaatikoiden sijaintitietoja koskevan sääntelyn uudistamisesta. Lisäksi yleispalvelun tarjoajan hoitamat perustuslain mukaiset julkiset hallintotehtävät määriteltäisiin, tiedoksiantomenettelyä koskevaa sääntelyä tarkennettaisiin sekä tehtäisiin myös teknisiä ja merkitykseltään vähäisiä muutoksia ilmoitusmenettelyä, toimitusehtoja, jakelua, Liikenne- ja viestintäviraston määräyksenantovaltuutusta sekä pakkokeinoja koskevaan sääntelyyn.

Arvoisa puhemies! Liikenne- ja viestintävaliokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisenä ja sen tavoitteita pääosin kannatettavina, koska perinteisemmän paperisen postin volyymit vähenevät merkittävästi. Suomessa, kuten muissakin Pohjoismaissa, paperista postia ei saadun selvityksen mukaan enää riittä jaksavaksi postinjakeluun kannattavasti jokaisena arkipäivänä. Nyt ehdotettua niin sanottua vuoropäiväjakelua pidetään toimivana ja välttämättömänä sopeutumiskeinona tähän. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että nyt ehdotetuilla muutoksilla ei muuteta yleispalvelun jakelukirjeiden kulkunopeutta.

Pöytäkirja PTK 151/2022 vp

Vuoropäiväjakelu on kannatettava etenkin kahdesta syystä. Ensimmäkin sen avulla voidaan järjestää päiväjakelua kustannustehokkaasti nykyisin niillä kaupunkialueilla, joissa toimii päällekkäinen sanomalehtien seitsemän päivän varhaisjakeluverkko. Toisekseen henkilöstön kannalta on olennaista se, että vuoropäiväjakelu mahdollistaa kokopäivätyön postinjakelussa. Valiokunta pitää tärkeänä, että selvityksen mukaan yleispalvelulähetykset jaetaan ja keräillään vuoropäiväjakelussakin postilain mukaisesti.

Valiokunta on mietinnössään kiinnittänyt huomiota erityisesti tiedoksiantomenettelyyn, niin kutsuttuun ehdotuksella säädettävään sanomalehtien jakelutukeen, sijainti- ja osoitetietojen luovuttamiseen sekä saaristojakeluun. Tiedoksiannon osalta valiokunnan huomiota kiinnitettiin asiantuntijakuulemisessa hallintolaissa säädettyyn niin sanottuun tiedoksianto-olettamahan, jonka mukaan vastaanottajan katsotaan saaneen tiedon kirjeitse tavallisena tiedoksiannona lähetetystä asiakirjasta seitsemäntenä päivänä asiakirjan lähettämisestä, jollei vastaanottaja näytä tiedoksisaannon tapahtuneen tätä myöhemmin. Kysymys on ennen kaikkea perustuslain 21 §:ssä turvatusta oikeusturvasta sekä hyvän hallinnon takeista, joihin perustuslakivaliokunta kiinnitti lausunnossaan huomiota jo edellisen postilain päivityksen aikaan ja totesi olevan tärkeää, ettei lakiehdotuksella olennaisesti hidasteta viranomaisten lähettämien oikeusturvan kannalta merkityksellisten postilähetysten kulkua. Tämä sama seikka on edelleen ajankohtainen.

Oikeusturvan lisäksi kysymys tiedoksiantokirjeiden kulkunopeuden muuttumisesta yleispalveluun ehdotettavien muutosten vuoksi kiinnittyy saadun selvityksen mukaan vahvasti myös perustuslain 124 §:ään ja sen asettamiin edellytyksiin. Jotta muu kuin viranomainen voi hoitaa julkista hallintotehtävää eli tiedoksiantomenettelyä, eivät oikeusturva ja hyvä hallinto saa vaarantua. Saadun selvityksen mukaan tällä esityksellä ei kuitenkaan näiltä osin muuteta nykytilaa, sillä jo nykyinen säännös pitää sisällään virkavastuun koko tiedoksiantotehtävän osalta. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan vuoropäivämalli ei aiheuta viiveitä postinjakeluun vaan ainoastaan jakelun rytmitys tuotantoprosessissa muuttuu. Valiokunnan kuulemat tiedoksiantokirjeiden kannalta keskeiset toimijat eivät myöskään ole nähneet mainittavia ongelmia kulkunopeudessa.

Nyt saadun selvityksen perusteella valiokunta katsoo, että nyt ehdotettu muutos ei lähtökohtaisesti vaaranna postin kulkunopeutta siten, että hallintolain tiedoksisaantia koskevaa olettamaa olisi tarve muuttaa. Valiokunta pitää kuitenkin välttämättömänä, että postinjakelun kulkunopeutta seurataan, jotta ei olennaisesti hidasteta viranomaisten lähettämien oikeusturvan kannalta merkityksellisten postilähetysten kulkua, kuten tiedoksisaantikirjeitä. Tämän vuoksi valiokunta esittää eduskunnan hyväksyttäväksi lausuman, jonka mukaan ”eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa tarkoin postinjakelun kulkunopeutta, jotta postinjakelulla ei olennaisesti hidasteta viranomaisten lähettämien oikeusturvan kannalta merkityksellisten postilähetysten kulkua tai perille saapumista, ja ryhtyy tarvittaessa sekä käytännön että lainsäädännöllisiin toimiin”.

Valiokunta on myös täsmentänyt tiedoksiantomenettelyä koskevaa 21 §:n 1 momenttia oikeusministeriön edellyttämällä tavalla lisäämällä säännökseen asianmukaisuuden vaatimuksen sekä ulottanut saman vaatimuksen koskemaan myös 2 momentissa tarkoitettua tiedoksiantotehtävää sopimuksella hoitavaa toimijaa. Lisäksi, koska virkavastuuta ei voida rajata vain julkiseen hallintotehtävään sisältyvään julkisen vallan käyttöön, valiokunta on lisännyt virkavastuuvuoiteen koskemaan myös sellaisen yrityksen, joka yleispalvelun tarjoajan kanssa tekemänsä sopimuksen nojalla tarjoaa yleispalvelun tarjoajan palveluja asiakkailleen, palveluksessa olevaa henkilöä.

Pöytäkirja PTK 151/2022 vp

Arvoisa puhemies! Sanomalehtijakelua koskevan valtionavustuksen eli jakelutuen osalta valiokunta toteaa tyytyväisyydellä, että esityksessä on otettu huomioon tuki niille vähintään kolmipäiväisen jakelun sanomalehdille, joihin jakelutiheyden muutos vaikuttaa. Valiokunta kuitenkin toteaa, että hallituksen esityksen jakelutuen ulkopuolelle jäävät lehdet, jotka ilmestyvät harvemmin kuin kolme kertaa viikossa. Ne ovat usein alueellisen tiedonvälityksen kannalta tärkeitä paikallislehtiä. Valiokunta pitääkin tärkeänä, että paikallislehtien asema tiedonvälittäjinä turvataan. Tämän vuoksi valiokunta pitää välttämättömänä, että valtioneuvosto tuo eduskunnan käsiteltäväksi esityksen, jolla turvataan paikallislehtien asema. Valiokunta esittää eduskunnan hyväksyttäväksi lausuman, että ”eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto valmistelee lain mediatuesta, jolla pyritään turvaamaan paikallislehtien asema merkittävinä tiedonvälittäjinä”.

Valiokunta on myös tehnyt eräitä osin lakitekniisiä muutoksia sekä täsmennyksiä sanomalehtiä koskevaa valtionavustusta käsitteleviin pykäliin. Valiokunta on muun muassa täsmentänyt sääntelyä siten, että valtionavustus voidaan myöntää yhdelle jakeluyritykselle siten kuin valtionavustuslaissa säädetään, sekä lisännyt myös säädöstasolle hallituksen esityksen perusteluissa mainitun enintään kahden vuoden määräajan yleispalvelun tarjoajalle asetettavaan erilliseen velvoitteeseen julkisen palveluvelvoitteen mukaisen sanomalehtijakelun toteuttamiseen.

Asiantuntijakuulemisissa on kiinnitetty valiokunnan huomiota myös sijainti- ja osoitetietojen luovuttamiseen. Toisaalta on katsottu, että esitetyt muutokset edistäisivät kilpailua, mutta toisaalta on arvioitu, että vaatimus ilmaiseen tietojen luovuttamiseen olisi kilpailuoikeudellisesti syrjivää avoimessa kilpailussa ja markkinaehtoisessa liiketoiminnassa. Toisaalta ehdotetun sääntelyn on katsottu vaativan täsmentämistä. Lisäksi on katsottu, että sen arvioimisen, voisiko esimerkiksi kansallinen turvallisuus tai maanpuolustus vaarantua, tulisi kuulua asianomaisten vastuuviranomaisten eli turvallisuusviranomaisten tehtäväksi. Saadun selvityksen perusteella valiokunta on muuttanut edellä mainittuja säännöksiä tarkemmin yksityiskohtaisista perusteluista ilmenevällä tavalla.

Saaristojakelun osalta asiantuntijakuulemisissa on kannatettu vaikeakulkuisen saaristoalueen määritelmää koskevaa ehdotusta. On kannatettu lainsäädännön selkeyttämiseen ja ymmärrettävyyden parantamiseen tähtääviä muutoksia, jotka selkeyttäisivät oikeustilaa ja vähentäisivät tulkintaerimielisyyksiä. Asiantuntijakuulemisissa on korostettu, että jakelu vaikeakulkuisilla saaristoalueilla turvataan parhaiten sillä, että valtio ylläpitää saaristossa riittävän tiheän yhteysalus- ja lossiliikenteen, joka mahdollistaa kolmipäiväisen yleispalvelukirjeiden jakelun.

Mainittujen teemojen lisäksi valiokunta on muun muassa saavutettavuuden näkökulmasta tehnyt säädöstasolle kaksi lisäystä, joiden myötä laissa huomioidaan paremmin liikuntaesteisyys ja heikentynyt toimintakyky. Lisäksi valiokunta on tehnyt eräitä muita pienenhköjä muutoksia saatujen selvitysten pohjalta.

Saadun selvityksen mukaan lain on tarkoitus tulla voimaan 1. päivänä lokakuuta 2023. On kuitenkin tarkoitus, että sen 2 §:n 11—14 kohta sekä 6 a luku tulevat voimaan mahdollisimman pian, minkä vuoksi valiokunta on poistanut viimeksi mainittujen kohtien kohdalta päivämäärän ”1. päivänä heinäkuuta 2022” ja jättänyt sen tyhjäksi, joten päivämäärästä voidaan päättää lain vahvistamisen yhteydessä.

Arvoisa puhemies! Liikenne- ja viestintävaliokunta ehdottaa, että eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen sekä edellä mainitut kaksi lausumaa.

Pöytäkirja PTK 151/2022 vp

Arvoisa puhemies! Mietintöön sisältyy vastalause.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitokset esittelystä. — Edustaja Soinikoski.

15.01 Mirka Soinikoski vihr: Arvoisa puhemies! Postiala on suuressa murroksessa. Kirjemäärä on vähentynyt lähes 70 prosenttia 2000-luvulla. Syynä on sähköisen viestinnän nopea kehittyminen, ja se on vallannut alaa perinteiseltä kirjepostilta. Arvioiden mukaan kirjemäärä tulee vähentymään tasaisesti jatkossakin. Vuonna 2021 osoitteellisten kirjeiden määrä väheni edelleen kahdeksan prosenttia ja kuluttajien lähettämien kirjeiden määrä yli kymmenen prosenttia.

Postin tilannetta ei helpota se, että kilpailu posti- ja jakelualalla on koventunut. Tällä hetkellä Suomessa toimii 17 posti- ja jakeluyritystä, mutta määrä tulee todennäköisesti kasvamaan alustatalouden kehittyessä. On selvää, että näin merkittävään muutokseen on vastattava myös lainsäädännössä. Posti on pärjännyt pääsääntöisesti hyvin vaikeassa markkinatilanteessa. Hallituksen esitys uudesta postilaista pyrkii omalta osaltaan tukemaan Postin työtä ja sitä, että jokainen suomalainen saisi varallisuudesta ja asuinpaikasta riippumatta kirje- ja sanomalehtijakelun luotettavasti jatkossakin.

Arvoisa puhemies! Kirjemäärän voimakas vähentyminen uhkaa myös postialan työpaikkoja, sillä paperipostia ei riitä jaettavaksi enää jokaisena arkipäivänä. Hallituksen esityksen yhtenä tarkoituksena on mahdollistaa vuoropäiväjakelu. Tämä mahdollistaa päiväjakelun järjestämisen kustannustehokkaasti niillä alueilla, joilla sanomalehdet jaetaan varhaisjakeluna seitsemänä päivänä viikossa. Postinsaajien näkökulmasta vuoropäiväjakelu ei aiheuta suuria muutoksia. Käytännössä jakelu toimii vuoropäiväjakelussa siten, että päiväposti jaetaan samalla postinumeroalueella eri arkipäivinä vuoroviikoin. Valiokunnan saamien selvitysten mukaan vuoropäiväjakelu ei vaikuta kirjeiden kulkunopeuteen, ja tätä palvelulupausta valiokunnassa haluttiin korostaa.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan saaman selvityksen mukaan vuoropäiväjakelu ei aiheuta viiveitä postinkulkuun. Esimerkiksi viranomaiskirjeet ja lehdet jaetaan jatkossakin lähettäjäasiakkaiden kanssa sovitun kulkunopeuden ja palvelulupausten mukaisesti. Viranomaisten yleisesti käyttämä kirjeluokka jaetaan neljäntenä tai viidentenä päivänä sen postituksesta ja ykkösluokan kirje toisena tai kolmantena päivänä postituksesta. Valiokunnan saamien tietojen mukaan tiedoksiantokirjeiden kulkunopeudessa ei ole havaittu merkittäviä ongelmia.

On erittäin tärkeää, että huolehdimme kaikissa tilanteissa viranomaiskirjeiden asianmukaisesta kulkunopeudesta koko maassa. Kyse on kansalaisen perusoikeudesta saada häntä koskevaa viranomaistietoa oikea-aikaisesti ja ilman viivytyksiä. Tähän perusoikeuteen myös valiokunta kiinnittää mietinnössään erityistä huomiota. Valiokunta vaatii lausumassaan valtioneuvostoa seuraamaan tarkoin postin kulkunopeutta ja tarvittaessa ryhtymään tarvittaviin toimiin, jotta tiedoksiantokirjeiden riittävä kulkunopeus turvataan myös jatkossa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Torniainen.

15.05 Ari Torniainen kesk: Arvoisa herra puhemies! Liikenne- ja viestintävaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Kymäläinen esitteli hyvin liikenne- ja viestintävaliokunnan mietinnön tähän asiaan. Tätä postilain muuttamista on käsitelty täällä eduskunnassa pitkään ja

Pöytäkirja PTK 151/2022 vp

erittäin asiallisesti, ja se on omasta mielestäni nyt saanut hyvän muodon, jolla voidaan mennä eteenpäin, mutta varmaan tosiasia on, että lähivuosina, tulevana vuosina postinjakeluun ja Posti-asiaan joudutaan palaamaan vielä useammankin kerran.

Tämän hallituksen esityksen mukaan nykyisestä Postin yleispalveluun kuuluvasta viisipäiväisestä keräilystä ja jakelusta siirrytään kolmipäiväiseen keräilyyn ja jakeluun, ja yleispalvelun tarjoaja on tämän jälkeen velvollinen tiedottamaan kotitalouksille keräily- ja jakelupäivänsä sekä niissä tapahtuvat muutokset ja ylläpitämään tietoa keräily- ja jakelupäivistä verkkosivuillaan. Alun perin hallituksen esitys lähti siitä, että olisi ollut vakiojakelupäivät, mutta tuossa matkan varrellahan se muuttui siten, että nytten tässä hallituksen esityksessä ja myöskin tässä mietinnössä lähdetään siitä, että Posti voi muuttaa niitä jakelupäiviä aina tietyin väliajoin, kun Posti ilmoittaa siitä, mutta sen pitää myöskin olla hyvässä ajoin tiedossa.

Lisäksi esitetään otettavaksi käyttöön määräaikainen sanomalehtijakelua koskeva valtionavustus niillä alueilla, joilla ei ole kaupallisin ehdoin toteutettua sanomalehtien varhaisjakelua eikä saatavilla täysin kattavaa viisipäiväistä varhaisjakelua. Tämä jakelutuki johtui siitä, että sanomalehdet eivät ole sitä varsinaista lainmukaista yleispalveluvelvoitetta, vaan sitä ovat nimenomaan ne postimerkilliset kirjeet ja viranomaiskirjeet.

Valiokunta kun on käsitellyt asiaa, se on todennut, että tämä hallituksen esitys on tarpeellinen, koska perinteisen paperisen postin volyymit vähenevät merkittävästi jatkuvasti. Nyt ehdotettua niin sanottua vuoropäiväjakelua pidetään toimivana ja välttämättömänä sopeutumiskeinona tähän muuttuneeseen tilanteeseen. Yleispalvelulähetysten määrä lähetyksistä on vain noin kaksi prosenttia, ja kotitalouteen jaetaan yleispalvelukirje keskimäärin kerran kolmessa viikossa nykyään.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan hallituksen esityksen osalta oli myös syytä varmistua siitä, että lakiehdotuksella ei olennaisesti hidasteta viranomaisten lähettämien, oikeusturvan kannalta merkityksellisten postilähetysten kulkua, ja tähän valiokunta on kiinnittänyt erityistä huomiota myöskin. Nyt saadun selvityksen perusteella valiokunta katsoo, että nyt ehdotettu muutos ei lähtökohtaisesti vaaranna postin kulkunopeutta siten, että hallintolain tiedoksisaantia koskevaa oletamaa olisi tarvetta muuttaa, mutta valiokunta pitää kuitenkin välttämättömänä, että postinjakelun kulkunopeutta seurataan jatkossakin.

Kun mennään sitten tähän jakelutukeen, niin valiokunta on erittäin tyytyväinen siihen asiaan, että esityksessä on otettu huomioon tuki niille vähintään kolmipäiväisen jakelun sanomalehdille, joihin jakelutiheyden muutos vaikuttaa. Valiokunta toteaa, kuten valiokunnan puheenjohtaja jo tuossa omassa puheenvuorossaan toi esille, että tämän hallituksen esityksen jakelutuen ulkopuolelle jäävät lehdet, jotka ilmestyvät harvemmin kuin kolme kertaa viikossa, ja useat näistä ovat niin sanottuja tilattuja paikallislehtiä, joiden merkitys on erittäin suuri eri alueiden tiedonvälityksen kannalta, ja siksi valiokunta on tuon toisen lausuman tuonut myöskin omaan mietintöönsä. Itse vilpittömästi toivon, että valtioneuvosto valmistelee nopeasti sen lain, jolla pystytään turvaamaan myöskin paikallislehtien asema tulevaisuudessa tiedonvälittäjinä.

Ja, arvoisa puhemies, on harmi, ettei ole perussuomalaisten edustajia täällä salissa. Olin mielelläni heiltä kyllä kysynyt, miksi he vastustavat paikallislehtien aseman tukemista nyt ja tulevaisuudessa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Eskelinen.

Pöytäkirja PTK 151/2022 vp

15.10 Seppo Eskelinen sd: Arvoisa puhemies! Tänään salissa olevalla hallituksen esityksellä toteutetaan hallitusohjelman tavoitetta, jolla nyt sitten turvataan oikeudenmukainen postin saatavuus harva-alueella ja ympäri Suomea vaarantamatta yleispalveluvelvoitetta.

Tärkeää on, että viisipäiväinen jakelu pystytään tuolla harva-alueella jatkossakin toteuttamaan. Yleispalveluvelvoitetta on postimäärien vuoksi todellakin kevennettävä, mutta se ei vaaranna tätä lain henkeä missään tapauksessa. Näitä taustamuuttujia on paljon, ja niin kuin edustaja Torniainen sanoi, tähän varmaan palataan jo seuraavalla hallituskaudella jossain muodossa. Näin tietysti, kun tässä on tämä väliaikainen tuki ja sitten nämä pysyvät muutokset.

Printtimedia on kauheassa murroksessa tällä hetkellä, niin sanoma- kuin aikakauslehtien levikki putoaa koko ajan, kirjeposti noin 15 prosenttia vuodessa, ja on ennustettu, että printtimedian, maakuntalehtien, levikki puolittuu vuoteen 2030, ja se on sieltä 90-luvulta asti tullut alas. Itselläni on huoli siitä, mistä ihmiset tietoa tulevaisuudessa saavat. Paikallislehtien ja maakuntalehtien rooli on aivan ratkaiseva. Ei voi olla, että olemme pelkästään iltapäivälehtien varassa. Digiin on siirrytty, mutta ei semmoista vauhtia kuin nämä levikit ovat pudonneet. Digilehden lukemistahan on tutkittu, ja sehän on huomattavasti pinnallisempaa kuin printtimedian lukeminen. Printtimediaan, maakuntalehtiin, paikallislehtiin, käytetty aika on moninkertainen verrattuna siihen, mitä tuonne digilehteen käytetään. Asia on tietysti tärkeä ihmisten tiedonsaannin kannalta.

20 vuotta sitten noin kaksi kirjettä per vuorokausi tuli postilaatikkoon, ja nyt se taitaa olla yksi kymmenesosa siitä per vuorokausi. Tämä kehitys on hurja.

Samalla tavalla ihmettelin itsekin perussuomalaisten paikallismedian ja mediatuen vastustamista. Vaikka he vastalauseen jättivät, niin itse asiassa heidän lausumansa on melkein sama kuin hallituksen lausuma, yksi sana eroa.

Paikallismedia itse asiassa kattaa — ja sen saavutettavuus on kaikista lehdistä suurin — yli 80 prosenttia. Maakuntalehdet tulevat siellä yli 70 prosentissa ja kaupunkilehdet jossain 50:n ja 60:n välissä. Yli 150 paikallislehteä — niitten merkitys erityisesti demokratiin ja kuntapolitiikkaan, paikallisasioihin ja muuhun on iso. Maakuntalehdillä on sitten oma roolinsa maakuntapolitiikan ja maakuntahengen ja tiedonsaannin kannalta. On tärkeää, että nyt tämä mediatuki saadaan nopeasti eteenpäin. Nuo luvut minusta kertovat siitä, mikä merkitys näillä kaiken kaikkiaan on.

No sitten tähän jakeluun. Tietysti Postin toiminta on muuttunut ja paketit ovat hurjan isoon rooliin tulleet ja kirjeposti vähenee, mutta on tärkeää, että tällä vuoropäiväjakelulla nyt pystytään turvaamaan niille tuhansille postinjakelijoille ja postityöläisille täysi työpäivä. Matalapalkka-ala, ja on äärimmäisen tärkeää, että he sillä työllä tulevat toimeen ja pystytään se postinjakelu tällä tavalla turvaamaan. Vuorojakelu on ollut monissa kaupungeissa jo tällä hetkellä käytössä, ja siitä on hyviä kokemuksia.

Näissä haasteissa minusta hallituksen esitys on hyvä, ja pystytään nyt ainakin väliaikaisesti selviämään. Tärkeintähän tässä on nyt seurata näitten tukielementtien, niin jakelutuen kuin sitten aikanaan tulevan mediatuen, vaikutusta. Ja toivotaan, että tämä kehitys, mikä tällä hetkellä printtimedian, erityisesti sanomalehtimedian, osalta on, pystytättäisiin jollain tavalla edes pysäyttämään.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Autto.

Pöytäkirja PTK 151/2022 vp

15.15 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Kiitos valiokunnan puheenjohtajalle valiokuntamme mietinnön hyvästä esittelystä ja kiitos kollegoille hallituspuolueista hyvis-
tä puheenvuoroista tähän asti.

Olin itsekin todella ajatellut niin, että kun olemme aika paljon työtä tehneet tämän mer-
kittävän lakiuudistuksen äärellä, niin olisimme olleet tosiaan valiokuntanakin loppuun asti
yksimielisiä tästä. Kokoomuksen valiokuntaryhmän puolesta haluan antaa hyvän kiitok-
sen hallituspuolueiden kollegoille työstä, ja toki kyllä täytyy sanoa, että työskentelyvai-
heessa myöskin perussuomalaisten valiokuntaryhmä mielestäni oli hyvin tiiviisti yhdessä
tekemässä tästä mahdollisimman hyvää mietintöä ja mahdollisimman hyvää lakia, jolla to-
della vastataan näihin valtaviin olosuhdemuutoksiin, joita Posti kohtaa omassa toiminnas-
saan. Täytyy sanoa, että yllätti lopussa tämä vastalauseen jättäminen ja tosiaan hylkäyseh-
dotus tälle erittäin tärkeälle ja hyvälle ponnelle, jota valiokunnan enemmistö nyt ehdottaa
koskien tätä mediatukea.

Kaiken kaikkiaan tämä lainsäädäntönä voi tuntua hieman sellaiselta tekniseltä kysy-
mykseltä, miten nyt sitten saadaan postinjakajien työtunnit riittämään niin, että postinjake-
lutyö tuo perheelle leivän pöytään, mutta, arvoisat kollegat, kyse ei ole siitä ollenkaan —
tai no, on siitäkin kysymys, en sitä sano — vaan siis tällä on paljon, paljon suurempi mer-
kitys, ja mielestäni edellä esimerkiksi edustaja Eskelinen toki sitä asiaa jo tapaili. Siis ky-
sehän on tiedonvälityksestä. Jos ajatellaan vaikka tällaista aikaa, jota nyt elämme, että Eu-
roopassa riehuu sota, niin sodastahan sanotaan, että ensimmäinen uhri on aina totuus —
kun sota alkaa, propaganda valtaa alaa — ja silloin täytyy olla niin, että kansakunnalla on
jo valmiiksi hankittuna paitsi lukutaito, joka Suomessa on maailman korkein, myöskin me-
dialukutaito. Nämä eivät ole mitään sellaisia saavutettuja etuja, joiden puolesta ei tarvitsisi
tehdä töitä jatkossakin, vaan meidän pitää huolehtia siitä, että Suomessa esimerkiksi me-
dian käyttö on sillä tavoin monipuolista kuin se on ollut aiempinakin vuosikymmeninä, että
kodeissa pidetään arvossa sitä, että lehdet luetaan, tiedotusvälineitä monipuolisesti seura-
taan ja että se tapa siirtyy myös sukupolvelta toiselle. Tässä mielessä juuri tämä paikallis-
lehtien merkitys tässä ajassa on valtavan tärkeä, koska esimerkiksi ne maakuntalehdet ja
niistä saatavat digisisällöt ovat ikään kuin siellä kännykkä- ja pädimaailmassa enemmän,
mutta se paperilla kotiin tuleva paikallislehti on usein se, mistä esimerkiksi nuori oppii en-
simmäisenä uutisia lukemaan. Niissä lehdissä kirjoitetaan ja kerrotaan asioista, jotka ovat
siinä nuoren ihmisen omassa arjessa, lähiympäristössä relevantteja. Tämänkaltaisen me-
dialukutaidon oppiminen on aivan välttämätöntä sen kannalta, että myös sitten aikuisena
niitä erilaisia digimedioita, jotka valtaavat alaa, osataan seurata ja medialukutaitoa hyö-
dyntää.

Tässä mielessä siis, arvoisa puhemies, pidän todella tärkeänä tätä, että eduskunta edel-
lyttää, että valtioneuvosto valmistelee lain mediatuesta, jolla pyritään turvaamaan paikal-
lislehtien asema merkittävinä tiedonvälittäjinä. Tämä on todella tärkeä lausuma, ja on vai-
kea käsittää, miksi perussuomalaiset haluavat esittää tämän hylkäämistä. Myös tämä toi-
nen lausuma — eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa tarkoin postinjakelun kul-
kunopeutta, jotta postinjakelulla ei olennaisesti hidasteta viranomaisten lähettämien oi-
keusturvan kannalta merkityksellisten postilähetysten kulkua tai perille saapumista, ja ryh-
tyy tarvittaessa sekä käytännön että lainsäädännöllisiin toimenpiteisiin — on totta kai
tärkeä. On tärkeää, että postinkulku toimii hyvin ja oikein. Tässä mielessä tämä nyt hyväk-
syttävä laki on todella tärkeä, että Posti pystyy järjestelemään omaa työtään mahdollisim-
man hyvin, vastaamaan niihin ajan haasteisiin, jotka eittämättä tulevat siitä, että kirjepos-

Pöytäkirja PTK 151/2022 vp

tin määrä on vähentynyt valtavasti, ja todennäköisesti tämä trendi tulee jatkumaan tulevaisuudessakin, että kirjepostin määrä vähenee. Näin on tarkoituksenmukaista siirtyä vuoropäiväjakeluun, jotta postinjakajille sitten pystytään järjestämään — myös heille, jotka täysipäiväistä työtä toivovat pääsevänsä tekemään — tällainen mahdollisuus, että täysipäiväistä työtä myös on tehtäväksi. Tässä mielessä siis tähän lakiinhan itseensä jo sisältyy tämä jakelutuki sitten näille kolme kertaa viikossa tai useammin julkaistaville sanomalehdille, eli se asia tulee kuntoon. Edellä halusin, arvoisa puhemies, nämä lausumat todeta, ne ovat erittäin tärkeitä.

Tosiaan ehkä vielä totean siitä, että kun siirrytään tähän vuoropäiväjakeluun, niin vaikka voisi ajatella hyvin yksioikoisesti niin, että kun esimerkiksi paikallislehti ilmestyy vain kerran viikossa, onko sillä nyt niin väliä, kolahtaako posti keskiviikkona vai torstaina, mutta sillä on aivan valtava merkitys sille toimitukselliselle työlle ja sille, miten esimerkiksi paikalliset mainostajat — sanotaan vaikka joku paikallinen ruokakauppias — voivat siellä mainostaa ja niin edelleen. Tässä mielessä näillä paikallislehdillä on erittäin suuri merkitys ihmisten arjen kannalta, myös tällaisten kaupallisten ilmoitusten toimittamiseksi perille relevantilla tavalla. Eivät nämä valtavat amerikkalaiset somejätit pysty sillä tavoin kohdentamaan mainontaansa, että se olisi vaikka minun kaltaiseni paikallisen perheenisän kannalta relevanttia, että mitä viikonloppuna kotona syödään, niin että kauppias pystyy laittamaan tarjoukset näkyville — eivät näiden somejättien mainosväylät ole siinä relevantteja.

Elikkä tässä mielessä median murros on valtava, ja eduskunta nyt pyrkii näitten liikennevaliokunnan lausumien pohjalta tähän parhaalla mahdollisella tavalla vastaamaan. Ja kiitos myös Postille hyvästä vuorovaikutuksesta tämän lainsäädäntöprosessin aikana. Uskon, että tällä lailla tässä ajassa saamme nyt suomalaisille mahdollisimman hyvän postin kulun turvattua.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Kiviranta.

15.22 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! On erittäin tärkeää, että paikallislehtien asema tiedonvälittäjinä turvataan. Tämän hallituksen esityksen mukaan jakelutuen ulkopuolelle jäisivät lehdet, jotka ilmestyvät harvemmin kuin kolme kertaa viikossa, ja ehdoton valtaosa paikallislehdistä tähän ilmestyy kaksi tai yksi kertaa viikossa.

Tämä jakelutuki on välttämätöntä. Tämä ongelmahan ei koske niitä alueita, joilla on kaupallisin ehdoin toteutettu sanomalehtien varhaisjakelu, mutta se koskee erittäin laajoja alueita, ja on tärkeää, että valiokunta on muotoillut tämän esityksen, jonka mukaan valtioneuvosto valmistelee lain mediatuesta, jolla pyritään turvaamaan paikallislehtien asema merkittävinä tiedonvälittäjinä. Tähän tarvitaan myös hallituksen lakiesitys, joka eduskunnalle on annettava tähän liittyen.

Valiokunta on tehnyt erittäin hyvää työtä, ja totta kai vähän ihmettelen, miksi perussuomalaiset olisivat halunneet hylätä tämän paikallislehtien asemaa turvaavan lausuman.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Hoskonen.

15.24 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä yleispalveluvelvoite, joka Postilla on olemassa, säilyy edelleen, ja nyt sitä vain tällä vuorojakeluperiaatteella pyritään järjestämään sillä tavalla, että tämä häiriötön toiminta jatkuu. On totta, että paperimuotoisten kirjeiden jakelu on vähentynyt radikaalisti. Suurimmalle osalle meistäkin esi-

Pöytäkirja PTK 151/2022 vp

merkiksi laskut tulevat digitaalisessa muodossa suoraan pankin järjestelmän kautta, jolloin kirjekuorten tuleminen jää pois. Ja aivan oikein valiokunta on paneutunut todella huolella tähän, miten tämän asian kanssa eletään eteenpäin.

Viranomaisten toiminnan kannalta on välttämätöntä, että erilaiset viranomaiskirjeet tulevat ajoissa asiakkaan postilaatikkoon, niin että tämä saa riittävän ajoissa tiedon esimerkiksi vaikka jostakin viranomaisen luona asioinnista taikka sitten parhaimmillaan jopa sellaisessa tilanteessa, että hän on saanut vaikka jostakin keskussairaalaista leikkausajan ja hänen pitää mennä hoitoa saamaan jonain päivänä ja hän ei jostain syystä puhelimella ole tavoitettavissa ja hän saa kirjeitse sen tiedon. On aivan välttämätöntä, että tätä asiaa valvotaan, niin että kyseinen henkilö saa sen tiedon riittävän ajoissa. Sama koskee tietenkin laskuja. Vaikka ne laskut tuntuvat joskus hieman hankalilta maksaa, niin sekin, että lasku kerkii tulla muutamaa päivää ennen laskun eräpäivää ja että pystyy sen asianmukaisesti suorittamaan, on tärkeää.

Perustuslakivaliokunta on aivan oikein lausunut, että tätä tilannetta pitää seurata nimenomaan varsinkin paikallislehtien osalta, ja yleensä muutenkin tämä yleisjakeluveto toteutuminen on perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan otettava vakavasti. Paljon kiitoksia valiokunnalle ja valiokunnan puheenjohtajalle siitä, että olette tämän huomioineet.

Tämä paikallislehtien toimintaa tukeva lausuma on hyvä. Siinä veloitetaan eduskuntaa tuomaan tähän asiaan lakiesityksensä. Se on aivan välttämätöntä. Ihmettelen suuresti, jos perussuomalaiset ovat tätä vastustaneet. En jaksa ymmärtää, minkä takia tällainen on tullut. Mutta ihan oikeasti, arvoisat edustajakollegat, paikallislehti on se lehti, jonka kaikki kuntalaiset lukevat 99 prosentin varmuudella. Voi siellä olla joku, joka unohtaa sen lukea, mutta 99-prosenttisesti se on luettu lehti. Ja jokainen tietää, että näissä paikallislehdissä on ne paikalliset tärkeät ilmoitukset, kunnan toiminnasta kuuluvat viralliset ilmoitukset. Sama koskee erilaisia seurakuntien tapahtumia, erilaisten viranomaisten tapahtumia, ja tietenkin on ne tapahtumailmoitukset ja paikallisten ihmisten kuulemiset. Tämän paikallislehtien vahvan tukemisen pitää olla suomalaisen järjestelmän tärkeä asia. Kiitoksia valiokunnalle siitä, että olette tämän erinomaisesti huomioineet. Sanonpahan vaan, että jos paikallislehdet tästä maasta häviävät, silloin tästä maasta häviää todella paljon. Pitäköön eduskunta myös seuraavalla kaudella tämän asian tarkkana mielessään.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Kivisaari.

15.27 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Siis ymmärrän hyvin postilain uudistuksen tarpeen. Maailma on muuttunut, ja monin tavoin tietysti muutos on välttämätön. Postin kohdalla kirjepostin määrä vähenee jatkuvasti, taitaa olla, noin kymmenellä prosentilla per vuosi.

Puhemies! Kannan todella suurta iloa edustajien puheenvuoroista — muun muassa edustajien Hoskonen, Kiviranta ja Torniainen, valiokunnan puheenjohtajan puhetta en kuullut, mutta varmaan hänenkin, ja edustaja Eskelisen — paikallislehtien arvosta. Paikallislehdet tekevät valtavan tärkeää kotiseututyötä, jolla on valtavan suuri merkitys paikallislähtökulman pohjalta. Täällä ovat edustajat käyttäneet erittäin painokkaita ja tyylikkäitä puheenvuoroja paikallislehtien merkityksestä, ja samalla tietysti merkityksellisyyteen on hyvä liittää myöskin maakuntalehtien näkökulma. Kiitän kyllä valiokuntaa syvästi siitä, että lausumaehdotuksissa jyrkein sanoin, siis kehottavin sanoin, mainitaan, että edus-

Pöytäkirja PTK 151/2022 vp

kunta edellyttää, että valtioneuvosto valmistelee lain mediatuesta, jolla turvataan paikallislehtien asema merkittävänä tiedonvälittäjänä. Haluan siis valiokuntaa kiittää siitä, että tämä paikallislehtien huoli, todella aito huoli, otettiin huomioon.

Nyt kun edustaja Mäenpää tulikin tänne saliin, niin itsekin kyllä hämmästelen, pidän suorastaan outona sitä, että perussuomalaiset eivät halua varmistaa tukea paikallislehdille. Mikä tässä, edustaja Mäenpää, nyt perussuomalaisten osalta mättää? Edustaja Mäenpää asuu Ilmajoella, jossa ilmestyy Ilmajoki-lehti, ja uskon, että myös edustaja Mäenpää tunnistaa Ilmajoki-lehden merkittävän aseman paikallislehtenä. Erikoiselta tuntuu, että perussuomalaisille tämä mediatuki ei käy.

Keskustan lähtökohtana on se, että postin ja lehtien jakelun suhteen kaikkien suomalaisten kaikkialla Suomessa on oltava samalla viivalla, ja paikallislehdet ja maakuntalehdet kuuluvat juuri tähän koriin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Kymäläinen.

15.30 Suna Kymäläinen sd: Arvoisa herra puhemies! Oli tuossa hengästyttävää tämä iso lakipaketti kaikkinen muutoksineen esitellä, ja yksi tärkeä asia siitä heti joutui jäämään ulkopuolelle, ja se oli kiitokset valiokunnalle tästä ansiokkaasta ja napakasta, asiaan paneutuvasta työstä, kiitokset varapuheenjohtaja Torniaiselle tärkeästä roolista tämän lain valmistelussa. Tämä tosiaan tuli meille jo keväällä käsittelyyn, ja nyt olemme saaneet tämän vihdoin valmiiksi. Tämä kävi perustuslakivaliokunnassa kierroksella, joten aikaa on kulu-
nut ja paljon on työtunteja tämän eteen tehty.

Tärkeää on, että tämän lain yhteydessä huolehditaan siitä, että yleispalvelujakelukirjeiden kulkunopeuteen ei saa tulla muutosta ja viivästymää, ja sen vuoksi tämä jakelutuki on tähän lakiin sisällytetty, jotta pystytään varmistamaan se, että posti kulkee riittävän nopeasti. Ja näen erittäin tärkeäksi sen, että valiokunta esittää velvoittavaa lausumaa eduskunnan hyväksyttäväksi juuri turvatakseen... Tai näen oikeusturvan kannalta tärkeäksi sen, että seurataan, ettei tuo kulkunopeus ole hidastunut, ja jos näin tapahtuisi, että näyttäisi siltä, että yleispalvelukirjeet eivät tulekaan sen säädetyn seitsemän vuorokauden perillesaantitodotuksen mukaisesti, niin sitten ryhdytään toimeen. Tästä on velvoittava lausuma tähän kirjoitettu.

No, jakelutuki tulee kolmena päivänä ja enemmän ilmestyville lehdille, mutta kun tosiaan tämä esitys muuttui siltä osin, ettei tule kiinteitä jakelupäiviä — tämä oli tärkeää erityisesti Postin työntekijöiden osalta, jotta saadaan täysiä työpäiviä työntekijöille — niin silloin näiden yksi ja kaksi kertaa viikossa ilmestyvien lehtien osalta tuli tämä ongelma eteen, että he eivät pysty takaamaan, minä päivänä lehti on perillä. Sen takia valiokunta, perussuomalaisia lukuun ottamatta, näki ehdottoman tärkeänä, että säädetään mediatuki, jolla nämä paikallislehdet voivat varmistua siitä, mitä voivat ilmoittaa asiakkailleen, minä päivänä tuo lehti tulee ilmestymään. Ja tosiaan yllätyksenä tuli itsellenikin se, että tähän ei löytynyt yksimielisyyttä. Perussuomalaiset eivät halunneet velvoittavaa lausumaa siitä, että tämä mediatuki on pakko toteuttaa. He halusivat vain selvittää tätä asiaa, olisiko se mahdollista, mutta me näemme tärkeäksi paikallislehtien tulevaisuudenkin kannalta, että pystytään takaamaan tämä asia jo nyt heti tässä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Tornainen.

Pöytäkirja PTK 151/2022 vp

15.33 Ari Torniainen kesk: Arvoisa herra puhemies! Keskustalle on erittäin tärkeää, että postin ja lehtien jakelun suhteen kaikkien suomalaisten kaikkialla Suomessa on oltava samalla viivalla, ja on erittäin hyvä, että me nyt tässä postilain muutoksessa, uudistuksessa, keskustellaan myöskin sanomalehtien ja paikallislehtien tilanteesta ja tulevaisuudesta. Tiedonvälitys kaikkialla Suomessa myöskin paperisena sanomalehtenä tai paikallislehtenä on erittäin tärkeää, ja monelle kansalaiselle Suomessa se maakuntalehti on ehkä kohtuuttomankin kallis, sen vuositilaus. Siksi monet kansalaiset eri puolilla Suomea haluavat lukea paikallislehteä. Siellä on myöskin niitä paikallisuutisia, se on tärkeä asia.

Tässä postilain uudistuksessa tärkein muutos on, että nykyisestä postilain 17 §:n mukaisesta yleispalvelun viisipäiväisestä keräilystä ja jakelusta siirrytään kolmipäiväiseen keräilyyn ja jakeluun, mutta tuon jakelutuen kautta sanomalehtien saaminen kansalaisille säilyy vähintään viisipäiväisenä, eli edelleen yli kolme kertaa viikossa ilmestyvät sanomalehdet tuon määräaikaisen jakelutuen kautta jaetaan vähintään viitenä päivänä viikossa. Mutta kun ne ovat sanomalehtiä elikkä yli kolme kertaa viikossa ilmestyviä lehtiä, niin sen alle ilmestyvät — elikkä yksi tai kaksi kertaa viikossa ilmestyvät — paikallislehdet jäisivät kokonaan ilman tätä jakelutuen tyyppistä tukea, ja siihen nimenomaan haluttiin valiokuntakäsittelyssä kiinnittää huomiota.

Täällä on useissa puheenvuoroissa tullut esille, miten tärkeää on, että ne paikallislehdetkin pystyvät toimimaan tulevaisuudessa. Siksi on tärkeää, että valtioneuvosto valmistelee ja tuo eduskunnalle pikaisesti myöskin esityksen siten, että paikallislehdet saavat vastaavan kaltaisen mediatuen tai pystyvät saamaan vastaavan kaltaisen mediatuen myöskin tulevaisuudessa. Se on ihmisten tasavertaisuuden kannalta äärettömän tärkeä asia.

Se, että tuo jakelutuki sanomalehdille on määräaikainen, on tietysti iso haaste tulevaisuuteen, ja toivon, että seuraava eduskunta myöskin jatkaa sitä tukea tulevaisuudessa. Nähdään, tarvitaanko se, mutta itse uskon, että se tarvitaan. Siihen on tälle vuodelle varattu tietty euromäärä, ja toivottavasti se euromäärä riittää myöskin.

Itse uskon, että tähän uudistukseen myöskin Posti on tyytyväinen. Tätä vuoropuhelua on käyty, ja sieltä ainakin terveiset ovat olleet, [Puhemies koputtaa] että tämä on hyvä esitys.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Essayah.

15.36 Sari Essayah kd: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Todellakin tämä mediatuki paikallislehdille, ulotettuna 1—2 kertaa ilmestyville, on äärimmäisen tärkeä. Nyt on ymmärrettävä se, että nimenomaan nämä pienet paikallislehdet ovat olleet todella kovassa kustannuspaineessa. Ensinnäkin Postin omassa hinnoittelussa tuli aika kovat korotukset jo tuossa viime syksyn aikana. Paperin hinta on noussut, energian hinta on noussut, ja todella monet paikallislehdet ovat joutuneet miettimään sitä tulevaisuuttaan. Jopa useamman kerran ilmestyvät ovat miettineet supistamista yhteen kertaan — ja sitten jopa sitä, kuinka kauan tämä lehti pysyy pystyssä ylipäättään.

Siinä mielessä täällä kollegat ovat hyvin tuoneet esille sitä, mikä merkitys on paikallislehdillä. Jos tänä päivänä selailee meidän suurimpia maakuntalehtiä tai sitten valtakunnan medioita, niin kyllähän niissä on valtavan paljon sitä samaa sisältöä. Siellä otetaan STT:ltä, siellä otetaan muilta tietotoimistoilta. Tietysti se on myöskin niiden kustannusrakenteen kannalta järkevää, että käytetään yhteisiä toimituksia ja muuta, mutta kun me puhumme tästä median monimuotoisuudesta, niin paikallislehdet jos mitkä ovat näitä median monimuotoisuuden takaajia. Siellä on niitä paikallisia uutisia, paikallisia näkökulmia. Ja ajatte-

Pöytäkirja PTK 151/2022 vp

len niin, että nimenomaisesti paikallislehdet ovat myöskin niitä luettuja lehtiä. Ne luetaan todella tarkkaan, ja ne ovat myös hyvin kattavia lehtiä. Saattaa olla, että paikallislehden kautta pystyy tavoittamaan jonkun kunnan asukkaista suurin piirtein 90 prosenttia tai vastaavaa. Siinä mielessä tämä puhe paikallislehtien puolesta, mitä tässä salissa on ollut, on todellakin tärkeää.

Näen kyllä äärimmäisen tärkeänä, että me velvoitetaan nimenomaisesti, että sieltä tuodaan se tuki, koska jos me mennään nyt pelkästään tällä hallituksen esityksen mallilla, niin silloinhan se tarkoittaisi sitä, että näiden kerran tai kaksi ilmestyvien paikallislehtien tulevaisuus on vaarassa. Ja siinä mielessä tietysti toivon nyt vähän hallituspuolueilta nöyryyttä, että kyllähän tämä laki sisältää sen valuvian, että tässä ollaan paikallislehtien, 1—2 kertaa ilmestyvien paikallislehtien, tulevaisuus vaarantamassa. Eli laissahan itsessään nyt on sisällä tämä ongelma. Se, että nyt tällä hyvällä lausumalla yritetään sitä paikata, on tietysti tärkeää — voisi sanoa, että välttämätöntä — mutta toki kritiikin paikka on siinä, että alun perinkään ei tietenkään olisi pitänyt lähteä siitä, että pelkästään huolehditaan näistä yli kolme kertaa viikossa ilmestyvistä lehdistä.

Tietysti sitten pitkällä tähtäimellä, kun katsomme tulevaisuutta, totta kai se mietintä on sitten siinä, kuinka paljon meillä siirrytään digitaalisuuteen ja mikä on sitten siinä vaiheessa, kun tämäkin mediatuki tulee loppumaan, lehtien tulevaisuus. No, siinä vaiheessa ollaan taas erilaisessa tilanteessa ja varmaan lukijakunnat uusiutuneet ja digitaalisuus edennyt.

Kaiken kaikkiaan tämä mediatuki on siis ehdottoman tärkeä, mutta jos tarvittiin näin vahva lausuma, niin se vika on siellä laissa, [Puhemies koputtaa] että sitä ei huomioitu jo siellä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Mäenpää.

15.40 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Kivisaari heitti minulle nyt sellaisen haasteen, että minä en oikein tiedä, mitä tekisin, mutta yritän nyt vastata siihen tuntematta asiaa, koska en ole tähän lainkaan perehtynyt enkä tunne asian sisältöä. Olen joutunut olemaan ehkä vähän isompien tai tärkeämpien asioiden keskuudessa tuolla puolustusvaliokunnan jäsenenä.

Tästä keskustelusta sain nyt poimittua sen verran, että sanomalehdet jakelutukea ilmeisesti saavat. Edustaja Kivisaari nosti esille tuon oman paikkakuntani lehden, Ilmajoki-lehden, ja jos oikein ymmärsin, niin olisi toivottu jotain mediatukea näille paikallislehdille, jota perussuomalaiset eivät ole lähteneet sitoutuneesti kannattamaan mutta ovat kuitenkin halunneet selvittää. [Pasi Kivisaaren välihuuto]

Tämä nyt ehkä sillä tavalla, että toivottavasti se selvitetään, mutta kyllä tässä on myös sellainen tilanne, mikä pitää huomioida, eli tämän hallituksen velkataakka, minkä te olette luoneet, ja jostakinhan sitä on ruvettava säästämään. [Pasi Kivisaaren välihuuto] Näkisin niin, että perussuomalaisetkin mieluummin antaisivat tätä mediatukea paikallislehdille kuin antaisivat rahaa Italian pesuhuoneremontteihin tai kehitysapuna tuonne kovin kauas.

Pidän itse tärkeänä, että on paikallislehtiä, ja se on todella hyvä, että niitä on, koska aivan kuten edustaja Essayah sanoi, niin hyvin pitkälti maakuntalehdet ja muut julkaisevat STT:n uutisia ja se asia etäänny sieltä omasta paikkakunnasta. Sillä tavalla, esimerkiksi kun lasten urheilutuloksia ja muita monet isovanhemmat ja muut haluavat seurata, oikeastansa paikallislehdet ovat ainoita, mistä näitä voi saada selville. Aina eivät maakuntalehdetkään huomioi urheilutuloksia ja muuta, eivät edes kansainvälisiä saavutuksia.

Pöytäkirja PTK 151/2022 vp

Täytyy nyt vain todeta, että minä valitettavasti en ole ehtinyt perehtymään tähän asiaan riittävästi. Toivon, että saadaan selvitettyä se asia, mihin perussuomalaisetkin ovat yhtyneet. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Kymäläinen.

15.43 Suna Kymäläinen sd: Arvoisa herra puhemies! Ymmärrän, että edustaja Mäenpää joutui tässä aika vaativan tehtävän eteen, kun ei ole valiokunnassa ollut asiaa käsittelemässä, ja siitä ansiokkaasta vastauksesta erityiskiitos ja -huomio täältä.

Tosiaan edustaja Essayahille voisin vastata siihen kritiikkiin, joka tässä tuli esitetyksi, että jakelutuki on tarkoitettu paikkaamaan sitä, että jakelu muuttuu kolmipäiväiseksi, ja siksi pitää turvata se, että nämä viisi päivää viikossa ilmestyvät lehdet voivat viitenä päivänä edelleenkin tulla, ja kun sitten tämän ulkopuolelle jäävät nämä yksi tai kaksi kertaa viikossa ilmestyvät, niin sen vuoksi on oikeampi väline tätä tukemaan tämä mediatuki, eli katetaan tällä jakelutuella ne kaksi päivää, jotka tämän lakimuutoksen osalta jäisivät muuten toteuttamatta.

Oikeastaan haluan vielä kertaalleen kiittää tässä edustajia, valiokunnan jäseniä, siitä, että me käytimme tämän pitkän ajan tämän asian käsittelyyn ja että me saimme jumpattua tämän lain tähän pisteeseen, että tänne on myöskin nämä lausumat esitetty. Tätä käsiteltiin hyvässä yhteistyössä kaikkien eduskuntapuolueiden kanssa. Myös perussuomalaiset ovat ansiokkaasti tätä asiaa olleet valiokunnassa hyvässä yhteistyössä käsittelemässä.

Täällä on käyty hyvä keskustelu, ja se ainakin tuo tukea sille olettamalle, jonka tämän keskustelun pohjalta olen antanut itseni ymmärtää, että eduskunta tulee hyväksymään tämän valiokunnan esittämän mietinnön ja sen myötä myöskin hyväksymään nämä kaksi lausumaa, jotka olemme nähneet erityisen tärkeiksi tämän lain yhteyteen toteuttaa. Ja toivon toki, että perussuomalaisetkin tulevat tämän velvoittavan lausuman pohjalle. Mikäänhän ei kiellä täällä eduskunnassa äänestämästä sitten tämän asian puolesta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Kivisaari.

15.45 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Edustaja Mäenpää ehti lähteä, mutta välitän silti kiitoksen hänelle vastauksesta. Hän itse omassa puheenvuorossaan hiukan oli epävarma siitä, millä perusteella perussuomalaiset ovat tähän ratkaisuun päätyneet — täällä on onneksi nyt edustaja Laakso, jonka arvelen myöskin arvostavan paikallislehtiä ja maakuntalehtiä — ja sen pohjalta en voi siis olla muuta kuin ihmeissäni. Paikallislehtien arvo valtakunnallisessa Suomessa, kotiseututyössä, yrittäjyydessä, ihmisten tiedonvälittäjänä on äärimmäisen tärkeä, ja jokainen meistä tietää, miten valtavien haasteiden edessä esimerkiksi taloudellisten näkökulmien pohjalta paikallislehdet tällä hetkellä ovat. Perussuomalaiset, fakta on siis se, että te ette halunneet, että sitä mediatukea paikallislehdille osoitetaan, mitä hämmästelen. Te kyllä halusitte selvittää, mutta se ilmaisee sitä oikeaa tahtotilaa, mitä perussuomalaiset välittävät: kunhan selvitetään ja katsotaan nyt. Minä toivon, että perussuomalaisetkin tunnistaisivat sen tosiasiallisen hätätilanteen, joka suomalaisilla paikallislehdillä tällä hetkellä valtakunnassa on, ja minä toivoisin, että te löytäisitte tähän jonkun perusteen. Edustaja Mäenpää ei oikein löytänyt, ja minä ymmärrän sen hyvin, koska sellaisia perusteita ei ole olemassa.

Pöytäkirja PTK 151/2022 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Laakso.

15.47 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Minä voin kertoa niitä perusteita. Tässä hallituksen esityksessä käsiteltiin oikeasti aivan eri asiaa kuin mediatukea, ja siitä syystä emme voineet hyväksyä mediatukea ympäröiväksi tähän. Hallitus voisi tuoda ihan oman esityksen mediatukeen. Mutta tilanne on se, että tässä tehdään tämä asia vielä jopa niin, että tämä asia siirretään seuraavan hallituksen hoidettavaksi. Ja tämä on se juttu, mitä minä en voi hyväksyä, [Pasi Kivisaaren välihuuto] sitä, että tämä hallitus tekee tällaisen liikkeen, millä se nyt todennäköisesti haluaa tietysti vaalien alla tukea näitä paikallisia lehteä, niin kuin tarkoituksenmukaista tietysti määrättyllä lailla onkin, mutta tämä toiminta on oikeasti niin läpinäkyvää tällä systeemillä. [Hälinää — Puhemies koputtaa] Tilanne on se, että aivan hyvin oltaisiin voitu tuoda erikseen tällainen hallituksen esitys, mihin me oltaisiin voitu tehdä. Nyt käsiteltiin aivan eri asiaa. Me ei käsitelty mitään paikallislehtien tukijärjestelmää, vaan me käsiteltiin sitä, että viisi päivää viikossa tai neljä päivää viikossa ilmestyvät lehdet voivat ilmestyä edelleen — tämä ei kuulu millään tavalla tähän asiaan. Tämä on ihan sama kuin oltaisiin laitettu vaikka saman tien, että opettajille voidaan antaa rahaa tämän takia, koska opettajien on helpompi kirjoittaa näihin lehtiin. Tämä oli vähän kaukaa haettua, mutta minä tarkoitan sillä sitä, että käsittelyssä oli aivan eri asia ja siihen vaan tempaistiin tämä. Melkein voi sanoa, että tämä on niin kuin yhdestä sketsiohjelmasta, kun Pena siinä viime metreillä kekkasi jutun. Tämä lausuma tuli oikeasti ihan silleen niin kuin sormia napsauttamalla tähän hommaan mukaan, ja hämmästelinkin kyllä sitä. Ajatuksena oli se, että jos se olisi muutettu siihen meidän perussuomalaisten esittämään muotoon, niin se olisi ollut paljon relevantimpi tässä tilanteessa, kun se asia ei kuulu oikeasti tähän tilanteeseen. Ja kun se tosiaankin jätetään nytten muutaman kuukauden päästä perustettavan hallituksen hoidettavaksi, niin miten se rahoitus ynnä muut tulevat siitä?

Kyllä minä arvaan, mikä tässä takana on, mutta... Hyvin se maaliin meni.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Täällä ilmeisesti ainakin valiokunnan puheenjohtaja haluaa käyttää minuutin mittaisen debattipuheenvuoron.

15.49 Suna Kymäläinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tämä mediatukiesitys ihan olennaisesti tähän postilakiin voidaan nähdä liittyväksi. Tämä postilaki muuttui tässä matkan varrella siltä osin, että ei ole kiinteitä jakelupäiviä, jolloin yksi ja kaksi kertaa viikossa ilmestyvät lehdet eivät voi luvata asiakkailleen, minä päivänä lehti on asiakkaan luona, ja sillä on valtava ero, onko se maanantaina vai onko se perjantaina — uutiset vanhenevat nopeasti. Sen vuoksi heidänkin oikeusturvan ja ihmisten tiedonsaannin vuoksi täytyi tämä mediatuki tähän mukaan leipoa.

Meillä ei ollut paljon muita vaihtoehtoja, kun me halusimme, että tämä on oikeudenmukainen myös paikallislehdille, kuin tehdä lausuma tästä asiasta. Me teemme vastuullista lainsäädäntöä, ja missään ei ole kirjoitettu tai vannottu, että tämä jää seuraavan hallituksen tehtäväksi. Me nimenomaan velvoitamme, että hallitus voi tuoda eri esityksen tämän lausuman mukaan, ja vielä tässä on aikaa hallituksella toimia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt edustaja Torniainen.

Pöytäkirja PTK 151/2022 vp

15.51 Ari Torniainen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Laakson puheenvuoroon liittyen haluan todeta, että valiokunta on omassa mietinnössään lausunut seuraavasti: ”Tilattavien paikallislehtien tilanteeseen nyt käsiteltävänä oleva hallituksen esitys vaikuttaa, sillä vuoropäiväjakelun myötä aikaisemmat kiinteät jakelupäivät poistuvat ja Posti voi vaihtaa jakelupäiviä. Paikallislehtien osalta jakelun muutoksen voidaan siten katsoa aiheuttavan mediamurroksen.” Tämän me olemme yhdessä valiokunnassa todenneet ja näin kirjanneet. Ja sitten perussuomalaiset omassa vastalauseessaan toteavat, ettei asia ole relevantti paikallislehtien osalta. Omasta mielestäni se on nimenomaan relevantti paikallislehtien osalta siten, että paikallislehtien tulevaisuus myöskin turvataan nimenomaan tiedonvälittäjinä jatkossakin, kuten sanomalehtienkin, aivan samalla tavalla.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Onko vielä halukkuutta käyttää debattipuheenvuoroja? Jos ei, niin menkäämme puhujalistaan. — Ja siellä onkin edustaja Torniainen sopivasti. [Ari Torniainen: Jatkuu vastauspuheenvuoro.] — Vastaat itselle. [Ari Torniainen: Nyt ilmeisesti puheenvuoro alkoi uudestaan.]

15.52 Ari Torniainen kesk: Arvoisa puhemies! Tämä salikeskustelu tästä postilain uudistuksesta, postilain muutoksesta, on osoittanut sen, että tätä asiaa nimenomaan on tarvinnut viedä eteenpäin. Ja me kaikki tiedetään, millaisessa murroksessa Posti ja postinjakelu ovat viime vuodet olleet ja ovat myöskin tulevaisuudessa.

Tätä hallituksen esitystä, postilain muutosta, on käytännössä valmisteltu pitkään. Sen valmistelu on käytännössä aloitettu jo edellisellä eduskuntakaudella, silloin kun myöskin perussuomalaiset olivat hallituksessa. Valtiosihteerien työryhmä on jo silloin edellisellä eduskuntakaudella aloittanut sen työnsä ja tätä käsitelty, ja päälinjat on jo silloin luotu tähän asiaan. Ja kun se on nytten sitten tullut tällä hallituskaudella, tällä eduskuntakaudella, meidän käsittelyyn, niin liikenne- ja viestintävaliokunta on yhteistuumin yhdessä, hyvässä yhteisymmärryksessä, käsitellyt asiaa pitkään ja erittäin asiallisesti ja kuullut erittäin paljon asiantuntijoita.

Me olimme todella haastavan tilanteen edessä siinä, että Posti ja postinjakelu ovat niin isossa murroksessa siinä, mitkä ovat yleispalveluvuorot Postilla tällä hetkellä. Jaettavien kirjeiden ja korttien määrä laskee jatkuvasti, ja tämä muutos on aivan välttämätön, mikä nyt tehdään. Omasta mielestäni tässä hallituksen esityksessä on saatu tasapaino kailta osin, ja sitä tasapainoa auttaa nimenomaan se, että myöskin se jakelutuki nimenomaan sanomalehdille — vaikka se jakelutuki on nyt määräaikainen — on saatu tähän samaan esitykseen.

Myöskin tuo tilattavien paikallislehtien tuki olisi toki haluttu tähän samaan esitykseen, mutta osoittautui, että sitä ei ole mahdollista saada. Sen takia on tärkeää, että se paikallislehtien, nimenomaan tilattavien paikallislehtien, mediatuki tuodaan nopeasti. Ja arvoisa edustaja Laakso, missään ei ole sanottu, että se jää seuraavalle eduskunnalle. Itse toivon, että meillä valtioneuvosto jo nyt ripeästi käsittelee sen ja on mahdollisimman nopeasti tuotavissa meille tänne saliin tällainen ratkaisu, että myöskin paikallislehtien asema turvataan tulevaisuudessa. Onnistuuko se, se ei ole varmaa, mutta itse toivon ja haluan myöskin edesauttaa sitä, että se olisi mahdollista. Mutta se on tietysti valtioneuvostosta kiinni ja sitten myöskin siitä kiinni, löydetäänkö täällä eduskunnassa yhteisymmärrys siitä, [Puhemies koputtaa] ja myöskin siitä, että perussuomalaiset tulevat tähän turvaamaan paikallislehtien asemaa.

Pöytäkirja PTK 151/2022 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt edustaja Eskelinen.

15.55 Seppo Eskelinen sd: Arvoisa puhemies! Erityisestihän toimintaympäristön muutos on iskenyt meidän omaan valtionyhtiöömme. Jakelumäärien lasku aiheuttaa haasteita erityisesti tällä hetkellä Postille yleispalvelun tarjoajana. Valtio on joko lain tasoisilla säädöksillä tai valvovan viranomaisen päätöksillä asettanut velvoitteita koskien sellaisia palveluja, joista asiakkaat eivät ole pystyneet maksamaan. Posti Group on aika murroksen kourissa, mutta hirmu hyvin siellä on pystytty selviämään ja toimintaa kehittämään. On kysymys hirmu isosta työnantajasta ja suuresta määrästä työpaikkoja. On tärkeää, että lainsäädännöllä pystytään luomaan markkinoille edellytykset, jotka mahdollistavat Postille ja postiyrityksille kannattavan liiketoiminnan harjoittamisen ja erityisesti niitten uusien palveluiden kehittämisen tässä murroksessa. Pakettiliiketoiminta on yksi hyvä esimerkki. Kun käytiin katsomassa, miten sitä tehdään, niin hienoaahan se on, että ne panostukset sitten kumminkin asiakkaan näkökulmasta toiminnan kehittämisenä ovat näkyneet.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mäkelä.

15.57 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Liittyen tähän postilakiin ja tähän jakelutukiasiaan, joka tässä nyt on keskustelua herättänyt, tulen tietysti vähän kesken keskustelun enkä ole myöskään valiokunnassa tällä kaudella näitä asioita käsitellyt, eli puhun ehkä hieman vajavaisella tietopohjalla. Mutta siltä vajavaiselta tietopohjalta tietysti tuntuu käsittämättömältä ajatella, miksei näitä asioita pitäisi selvittää ennen julkisen rahan niihin laittamista. Tässä puhutaan kuitenkin pohjimmiltaan liiketoiminnan tukemisesta. Ne lehdet tekevät liiketoimintaa, ja nyt laitettaisiin veronmaksajien velkarahaa siihen, että ne tekisivät periaatteessa kannattamatonta liiketoimintaa, koska jos se olisi kannattavaa, niin eihän siihen tarvittaisi silloin tukea. Tällä hetkellä tilanne on se, että se jakelu on niin kallista, että monet lehdet, isommat lehdet, antavat käytännössä hyväntekeväisyytenä niitä lehtiä syrjäseudulle, koska jakelu maksaa enemmän kuin lehden tilaushinta, ja se kompensoidaan käytännössä muusta katteesta.

Täytyykin tässä yhteydessä kysyä, mikä oikeastaan on paikallislehti. Eivät paikallislehdet kyllä oman käsitykseni mukaan viittä kertaa viikossa ilmesty. Ne ilmestyvät kerran viikossa tai kaksi kertaa viikossa tai jopa harvemmin. Eli tässä puhutaan kenties jonkinlaaisesta piilotetusta tuesta ketjutetuille lehtiyhtiöille. Esimerkiksi tuolla meilläpäin Suomea käytännössä yksi yhtiö omistaa kaikki lehdet. Tuli juuri selville sellainen asia, että eräskin paikallisesti ilmestynvä ilmaisjakelulehti, jonka oletin olevan itsenäinen lehti, onkin suuren konsernin omistuksessa. Eli tässä tuessa kyllä täytyisi ennen sen käyttöönottoa tietää, mihin se raha todellisuudessa menee ja kuka siinä on se hyötyjä.

Ihmettelen myös niitä puheita, miten tämä ei muka tulisi seuraavan hallituksen maksettavaksi. Tuoko hallitus tässä pikavauhdilla ennen vaaleja vielä lisätalousarvion, missä tällaista rahaa nyt esitetään sitten myönnettäväksi, vai mikä olisi se mekanismi, jolla tämä ei olisi seuraavan hallituksen ongelma?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kiviranta, olkaa hyvä.

15.59 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Sain heti silloin, kun tämä esitys annettiin, aika pian runsaasti yhteydenottoja. Ilmeisesti minun tuntemani henkilöt ovat niitä, jot-

Pöytäkirja PTK 151/2022 vp

ka ovat paikallislehden tilaajia — niiden lehtien tilaajia, joitten ilmestymistiheys on yhdestä kahteen kertaa viikossa. Eräs paikallislehden päätoimittaja, joka totesi, ettei se heidän lehteään koske, koska heillä on kaupallisin periaattein toteutettava varhaisjakelu, sanoi, että tämä on suuri ongelma ja tämä pitäisi hoitaa. Otin sitten yhteyttä tietysti ryhmätöveeriin, varapuheenjohtaja Torniaiseen, koska en itse ole tämän valiokunnan jäsen.

Ihmettelen, että tämä esitys on näinkin pahasti mennyt perussuomalaisten täällä esiintyneiden kansanedustajien ohi. Kyllähän tämä paikallislehtiasia on hyvin keskeinen. Ja haluan kiittää tässä valiokunnan puheenjohtaja Kymäläistä ja varapuheenjohtaja Torniaista ja kaikkia niitä, jotka ovat olleet tämän mediatuen kannalla, tämän valiokunnan lausuman kannalla, hyvästä työstä.

Missään ei todellakaan ole sanottu, ettei tätä voitaisi toteuttaa jo tällä kaudella. Siinä tarvitaan tietty lainsäädäntö ja tietty budjettitaloudellinen ratkaisu, mutta meillä on tässä vielä aika runsaastikin tätä eduskuntakautta jäljellä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kymäläinen, olkaa hyvä.

16.01 Suna Kymäläinen sd: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Mäkelälle vastaan, että tähän postilakiin on jo tällaista, mitä te sanotte liiketoiminnan tukemiseksi, sisällytetty, eli esimerkiksi nämä viisi kertaa viikossa ilmestyvät lehdet. Nyt kun postilaki muuttuu niin, ettei postia jaeta kuin kolmena päivänä viikossa, tällä jakelutuella turvataan tai katetaan ne kaksi muuta päivää, jotka jäävät tämän postilain myötä nyt toteutumatta, eli halutaan turvata sanomalehtien mahdollisuus ilmestyä viitenä päivänä viikossa.

Sitten tämä mediatuki koskettaa niitä 1—2 kertaa viikossa ilmestyviä lehtiä, jotka tarvitsevat tämän mediatuen asiakkailleen takeen ja lupauksen antamista varten siitä, minä päivänä tuo lehti ilmestyy. Asiakkaalle on tärkeää tietää, ilmestyykö lehti maanantaina vai perjantaina tai jonain päivänä siltä väliltä. Sen takia tämä mediatuki on tähän sisällytetty.

Ja tosiaan Mäkelä tässä vähän niin kuin duubioi eteenpäin, miten hallitus voisi tässä toimia. Yksi vaihtoehto on juuri tämänkaltaisen, mitä esille toitte, eli hallitus voi tuoda asetuksen tai esityksen niin, että lisätalousarviossa voitaisiin myöntää tämä raha.

Koronan aikana mediatuki oli käytössä myös paikallislehdille, se oli noin 15 miljoonaa euroa kustannuksiltaan, ja tämänkaltaisesta mittaluokasta keskustelemme nyt varmasti sitten myös tämän lain osalta.

Suomi on edelläkävijä monessa asiassa, erityisesti digitalisuuden osalta. Meillä on veroasiat verkossa, Omakanta terveystiedoista, Kela-toiminnot verkossa, monet viranomaispalvelut, Liikenne- ja viestintäviraston palvelut, poliisi, ynnä muuta, ynnä muuta, ja tämä on johtanut siihen, että postiala on murroksessa, koska noita kirjeitä yhä vähemmän ja vähemmän enää paperisena postina kulkee, kun ihmiset tekevät niitä enemmän ja enemmän verkossa. Tämän vuoksi hallitusohjelmaan kirjattiin tämä postilain muutos, ja siihen tässä nyt loppuvaiheessa tätä hallituskautta pystytään vastaamaan, ja yksi osa, miksi tämä on näin loppuvaiheessa, on juuri tämän paketin laajuus ja suuruus ja vaikuttavuus, ja sen vuoksi valiokuntakin on käyttänyt tästä keväästä alkaen tämän kaiken ajan hyödyksi tämän asian edistämiseksi, ja sen vuoksi tässä ovat nämä kaksi tärkeää lausumaa, joille toivon, että myös perussuomalaiset voivat eduskunnan käsittelyssä tukensa antaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Laakso, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 151/2022 vp

16.03 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Tässä oli hyvä esimerkki, miten tämä keskustelu on mennyt. Tässä annetaan ymmärtää, että ihan kuin tässä tuettaisiin pieniä paikallisia lehtiä, mitkä ovat suurin piirtein perheomistuksessa. Totuudessahan tästä menee käytännöllisesti katsoen lähes kaikki kahdelle isolle konsernille, joilla on näitä lehtiä.

Meillä omassa kotikaupungissani on tällainen lehti, mikä on yksityisen omistuksessa eikä kuulu näihin konserneihin. Käytän itse eniten sen lehden ilmoituksia ynnä muita juuri sen takia, että haluan tukea tätä, mutta tilanne on se, että kuitenkin — vaikka koko Kymenlaakson alueella — kaikki muut lehdet saavat samalla lailla sen tuen. Te ette voi sitä irrottaa vain ja ainoastaan sille yhdelle lehdelle, koska sieltä löytyy niitä muita lehtiä, mitkä ilmestyvät kerran viikossa, mitkä ovat tämän ison konsernin lehtiä.

Tilanne on se, niin kuin minä sanoin, että me ollaan tehty se lausuma. Me oltaisiin haluttu siihen pieni muutos sen takia, että sitä asiaa olisi selvitetty ja se olisi pitänyt tuoda erillisenä. Nythän tässä ei anneta millään tavalla ohjeistusta, missä tapauksessa sen rahan saa, eli tavallaan vain annetaan se raha.

Minä olen käytännössä katsoen melkoisen varma, että todellisuudessa tässä tulee käymään niin, että niistä päivämääristä, milloin se jaetaan, se lehti ilmoittaa, että se jako tapahtuu joko keskiviikkona tai torstaina riippuen postinjaosta. Ne todennäköisesti eivät tule jakamaan sitä lehteä sinä päivänä, kun se posti ei liiku näillä rahoilla, toisin kuin vähän tässä mukamas annetaan ymmärtää. Näin se ei varmastikaan tule toimimaan, etenkin jollei sitä ole siihen ehdottomasti ehdoksi laitettu, eikä sitä tässä tällä hetkellä oikeasti ole, vaan tämä on ylimääräinen tuki, mikä on haluttu vaalien tai jonkun muun takia pistää veronmaksajien maksettavaksi. Ja minulla ei vain moraali anna myöten tässä.

Minä tiedän tasan tarkkaan, että kun tästä asiasta alun perin ruvettiin keskustelemaan, niin vastakkaiset puolet useammasta puolueesta, tai lähes kaikista puolueista, olivat minun kanssani samaa mieltä siitä asiasta, että eiväthän ne tarvitse sitä tukea, kun ne ilmestyvät sen yhtenä päivänä viikossa. Mutta sitten kun tämä tuli sinne pöydälle ja tämä oli vähän etukäteen sovittu, että näin tullaan toteuttamaan, niin hyvin huomasin, että ne edustajat, jotka olivat minun kanssani viimeksi samaa mieltä, eivät kehdanneet katsoa minua edes silmiin, he katselivat vain seinille ynnä muuta.

Mutta totuus on se, että minulla ei vain moraali anna myöten tätä hommaa tällä tavalla hoitaa. Mitään minulla ei ole niitä paikallisia pieniä lehtiä vastaan. Itse yritän niissä mainostaa niin paljon kuin raha riittää ja kuinka paljon lehtiin laitan. Mutta tapa, millä tämä hoidetaan, on täysin väärä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Torniainen, olkaa hyvä.

16.07 Ari Torniainen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kun keskustellaan tästä jakelutuesta, joka on tarkoitettu sanomalehdille, siis vähintään kolme kertaa viikossa ilmestyville sanomalehdille, niin iso osa tätä uudistusta on jakelun valtionavustus alueilla, joilla ei ole kaupallisin ehdoin toteutettua sanomalehtien varhaisjakelua. Ja ehdotettu sanomalehtijakelua koskeva jakelutuki, elikkä se valtionavustus, kattaisi sanomalehtijakelusta niinä päivinä, kun kolmipäiväisen yleispalvelun mukaista jakelua ei ole, syntyneet nettokustannukset ja kohtuullisen voiton, elikkä valtionavustuksiin oikeuttavia jakelupäiviä olisi siten kaksi viikossa, kuten valiokunnan puheenjohtaja Kymäläinenkin totesi.

Mutta kun olen kuunnellut nyt puheita, jotka liittyvät tähän paikallislehtien tilanteeseen ja asemaan, tähän mediatukeen, jota nyt valiokunnan enemmistö ehdottomasti kannattaa ja

Pöytäkirja PTK 151/2022 vp

suurin osa tässäkin keskustelussa olevista edustajista on kannattanut — ja itse vilpittömästi toivon, että myöskin paikallislehdet saavat sen mediatuen tulevaisuudessa samalla tavalla määräaikaisena kuten sanomalehdetkin tulevat saamaan — niin ihmettelen perussuomalaisten näkemyksiä. Esimerkiksi edustaja Laakso totesi, että ei halua siirtää näistä paikallislehtien tukemisista tätä mediatukea seuraavalle eduskunnalle — ei halua siirtää seuraavalle eduskunnalle — päätettäväksi. Ja kuitenkin te vastalauseessanne toteatte, että tämä lausuma mediatukeen liittyen ei teidän valiokuntaryhmän mielestä ole ”relevanttia tässä tilanteessa” ja että eduskunta edellyttäisi, että ”valtioneuvosto pyrkii selvittämään tarvetta laille median jakelutuesta, jolla pyritään turvaamaan paikallislehtien asema tiedonvälittäjänä”. Jos sitä ruvetaan selvittämään, niin aivan varmasti se menee seuraavalle eduskunnalle.

Ja kun te vielä toteatte, että ”pyrkii selvittämään”, niin halutaanko sitä mediatukea vaiko ei? Itse ainakin lähen siitä, että mahdollisimman nopeasti, kuten nyt tässä myöskin sanomalehdille tulee sitä jakelutukea, myöskin paikallislehtien asema turvataan — samassa aikajänteessä kuin sanomalehtien asema.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Eskelinen, olkaa hyvä.

16.09 Seppo Eskelinen sd: Arvoisa puhemies! Kyllähän valiokunnan tavoite oli, että tällä hallituskaudella myös sitten mediatuen osalta mennään, ja eihän tämä minään yllätyksenä taas loppumetreillä tullut. Koko valmistelun ajanhan tästä käytiin keskustelua ja valmistavassa keskustelussakin vielä. Tämä mediatuen osuushan oli rinnan valiokunnassa koko ajan keskustelussa.

Olennaistahan tässä ei ole minulle ainakaan, kuka kustantaa ja kuka sen lehden julkaisee, olennaista on, että paikallismedia siellä toimii. Niin kuin totesin tuossa ensimmäisessä puheenvuorossa, 85 prosenttia kumminkin on niitten paikallislehtien kattavuus ja luettavuus alueella — siis 85 prosenttia, huomattavasti enemmän kuin maakuntalehtien, puhumattakaan kaupunkilehdistä. Edustaja Mäkelä tarkoituksella varmaan sotki nyt tähän ilmaisjakelulehdet ja muut. Valiokunnan puheenjohtaja minusta hyvin kuvasi, mihin tämä kohdentuu.

Tästä on tämmöinen juupas—eipäs-keskustelu tullut. Toivottavasti nyt sitten tätä lainsäädäntöä edistetään noitten lausumien pohjalta nopealla aikataululla maaliin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kymäläinen, olkaa hyvä.

16.10 Suna Kymäläinen sd: Arvoisa herra puhemies! Uskon, että kaikkia nyt tätä lakiesitystä tai valiokunnan mietintöä käsittelevässä keskustelussa yhdistää se, että me haluamme turvata kaikille ihmisille luotettavan tiedoksisaannon niin sanomalehtien kuin Postin osalta, ja tästä ei varmasti ole erimielisyyttä. Me keskustelemme nyt tästä yhdestä lausumasta.

Edustaja Laakso totesi, että teillä ei ole mitään paikallismediaa vastaan, näette sen tärkeäksi, mutta teidän moraalinne ei kestä tämänkaltaista toimintaa, jonka me muut valiokunnassa näemme tärkeäksi. Itse koen, että oma moraalini ei anna myöten jättää paikallislehtiä näivettymään. Kun me teimme lainsäädännössä sen muutoksen, että me emme säätäneet kiinteistä jakelupäivistä, silloin paikallislehdiltä, jotka ilmestyvät yksi tai kaksi kertaa viikossa, putosi ikään kuin se pohja, millä he pystyvät vannomaan ja vakuuttamaan, lu-

Pöytäkirja PTK 151/2022 vp

paamaan asiakkailleen, että meidän lehti ilmestyy joka torstaipäivä, esimerkiksi. Tämä lupaus olisi tuonut ilman tätä mediatukea mittaamattoman ison kustannuserän näille 1—2 kertaa viikossa ilmestyville lehdille, ja sen takia yhtäläisyyden vuoksi, kun me niitä isoja konserneja tai niitä viitenä päivänä viikossa ilmestyviä sanomalehtiä tuemme jakelutuella, mikä on tähän lakiin sisälle leivottu, yhtä lailla halusimme, että on oikeudenmukaista, että me myös turvaamme näille harvemmin ilmestyville lehdille sen mahdollisuuden luvata asiakkailleen, tilaajilleen, että tämä jakelu tapahtuu tiettyinä päivinä, ja tässä oma moraali-ni ei todellakaan sallisi, että me toimisimme muulla tavalla.

Nyt sitten, kun tässä on nostettu esiin, että hallitus olisi voinut tuoda tämän toisen esityksen, niin kyllä, hallituksen täytyy tämän mukaisesti tuoda toinen esitys, jossa määritellään ne ehdot. Emme me tietenkään valiokunnassa postilakimietinnön yhteydessä ja lausumaa tehdessä käy pistämään sen sisälle ehtoja, minkälaisia niitten tulee olla. Hallitus valmistelee ne ja tuo ne ehdot. Niitä ei peräänkuuluteta tässä laissa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

16.13 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tuossa kun edustaja Eskelinen epäili, että otin tarkoituksella esille ilmaisjakelulehdet, niin se pitää paikkansa — otin ne tarkoituksella esille, ihan siitä lähtökohdasta, että nythän tässä ollaan antamassa tukea sellaiselle lehdistölle, joka perii tilausmaksuja. Eli he tekevät liiketoimintaa, ja siitä huolimatta näitä kyseisiä tahoja tuetaan, vaikka he perivät maksua näistä toimittamistaan lehdistä. [Suna Kymäläisen välihuuto] Nyt sitten ilmaisjakelulehdet toimittavat niitä lehtiään perimättä maksua, hoitavat jakelunsa itse, ja näitä kyseisiä lehtiä nyt ilmeisesti ei tueta, vaikka nekin tekevät merkittävää journalismia Suomessa ja tarjoavat mediakentälle moniäänisyyttä näiden isojen konsernien omistamien paikallislehtien sivussa ja ohessa. Eli jos paikallislehti ei julkaise jotain mielipidekirjoitusta tai maakuntalehti ei julkaise jotain mielipidekirjoitusta, olisi aina olemassa ilmaisjakelulehti, jolle tarjota sitä mielipidekirjoitusta. Mutta nyt näitä ilmaisjakelulehtiä ei aina välttämättä ole olemassakaan, vaan ne ovat loppuneet monin paikoin koronan seurauksena ja siihen liittyen. Nyt sitten on tämä monopolimedia, jota tuetaan valtion ja hallituksen toimesta, ja kyllä siinä herää tietynlaisia kysymyksiä tämän median jääviydestä ja riippuvuudesta myöskin vallanpitäjien suhteen, jos he ovat jakelun suhteen riippuvaisia mediatuesta, jota valtio antaa. Yleensä Ylen rahoittamista veronmaksajien rahoista perustellaan sillä, että meillä olisi riippumaton media, joka voi vallanpitäjistä riippumatta palomuurin suojassa tehdä journalismiaan. Nyt juuri luodaan sellaista mediaa, joka on riippuvaista vallanpitäjien hyvästä tahdosta, lisätalousarvioista, joilla heidän jake-luaan maksetaan. Mielestäni tätä kannattaa pohtia vähän laajemminkin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Laakso, olkaa hyvä.

16.15 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Tässähän tosiaan on niin, että jos se meidän ehdottama lausuma olisi ollut, niin sehän olisi hoitunut sillä. Nythän tähän tehtiin vain se velvoittava juttu siinä, että se mediatuki on tehtävä. [Suna Kymäläinen: Kyllä!] Voi olla sitten, että minä olen vain liian vähän aikaa tässä talossa ollut, mutta minä en ymmärrä, että me joudutaan tekemään sellainen velvoittava siihen, että me voitaisiin sitten siellä päättää, miten se asia tulee. Jos olisi tuotu erimuotoisena esiin se, että me halutaan sellainen uusi järjestelmä käsittelyyn tänne, niin silloin minä olisin sen ymmärtänyt, mutta nythän siinä

Pöytäkirja PTK 151/2022 vp

tavallansa velvoitetaan — minä luen sen asian nyt niin — me velvoitetaan, että jonkunnäköinen tuki pitää tulla tähän näin. Nyt on kuitenkin niin, että ei tässä missään kohtaa minullakaan ole mitään tietoa esimerkiksi, kuinka paljon näitä lehtiä ensinnäkin on ja kuinka paljon niistä oikeasti on näitten kahden ison konsernin ulkopuolella. En vain näe tätä tapaa. Niin kuin sanoin ihan suoraan, siitähän tässä on kysymys, millä tavalla tämä asia menee. Tietysti kieltämättä täytyy sanoa, että sekin, miten tämä asia valiokunnassa sitten muuttui ja meni siinä eteenpäin, jäi vähän ihmetyttämään, mutta eipä se nyt ihan ensimmäinen juttu ollut, mikä meikäläistä välillä ihmetyttää. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Torniainen, olkaa hyvä.

16.16 Ari Torniainen kesk: Arvoisa herra puhemies! Omasta mielestäni valiokunnassa kyllä tämä postilain muutos ja uudistus meni aivan asiallisesti ja todella hyvin, ja siihen käytettiin paljon aikaa. Kiitos edustaja Laaksolekin siitä aktiivisuudesta, mitä osoititte, ja perussuomalaiset olivat yhteisesti mukana tässä. Tämähän on pääosin yksimielinen, ainoastaan tästä yhdestä lausumasta on sitten erilainen näkemys perussuomalaisilla kuin muulla valiokunnan jäsenistöllä. Kiitos siitä yhteistyöstä.

Kaikkein tärkeintähän tässä on, että me saadaan nytten turvattua postitoiminta ja postinjakelu myöskin tulevaisuudessa, ja mielestäni myöskin se, että sanomalehdille saadaan turvattua se vähintään viisipäiväinen jakelu tämän jakelutuen kautta.

Mutta omasta mielestäni on tärkeää myöskin se, että tässä tulee nytten huomioitua tämän lausuman kautta myöskin paikallislehtien tulevaisuus ja paikallislehtien asema ja että sille erittäin suurelle joukolle suomalaisia, joka haluaa tilata vielä sen paikallislehden ja saada sieltä paikallisia uutisia ja kuntien ilmoituksia sitä kautta, myöskin turvataan tiedonvälitys ennen kaikkea. En lähde siihen, että mikä on sitten kunkin lehden omistus pohja. Se on aivan toinen asia, eikä sen perusteella voi lähteä jollekin antamaan tukea tai ei antamaan tukea. Omasta mielestäni kaikkia pitää kohdella tasavertaisesti tässäkin asiassa.

Kaikkein tärkeintä on se, että nyt tämän lausuman kautta saadaan myöskin velvoittavaksi valtioneuvostolle, että valtioneuvosto tuo sen esityksen mediatuesta, eikä lähdetä pyrkimään selvittämään, kuten perussuomalaiset ovat esittäneet, että pyritään selvittämään. Omasta mielestäni asioita yleensä selvitetään liiaksikin, ja se on hyvä tietysti esitysten pohjaksi, että tuodaan hyvät esitykset. Se on ennen kaikkea tärkeä asia. Mutta jos tätä pyritään selvittämään, niin itse otaksun, että se menee sitten pitkälle tulevaisuuteen, ja siinä vaiheessa meillä olisi jo paljon vähemmän niitä tilattavia paikallislehtiä. Nyt on tärkeää, että aivan kuten sanomalehtien jakelun turvaaminen myöskin kansalaisille niin samalla tavalla myöskin paikallislehtien jakelun turvaaminen ja toimittaminen saadaan nopeasti turvattua tällä hallituksen esityksellä ja tämän mietinnön kautta ja nämä lausumat myöskin otetaan todesta. Ja toivon, että tämä menisi ilman äänestyksiä täällä eduskunnassa.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 58/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisälön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 151/2022 vp

5. Hallituksen esitys eduskunnalle EU:n markkina- ja valvonta-asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi eräillä tuotesektoreilla

Hallituksen esitys HE 195/2022 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 34/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 195/2022 vp sisältyvien 1.-5. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yhteisistä tutkintaryhmistä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 253/2022 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 33/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 253/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

7. Lakialoite laiksi Nuorten parlamentista

Lakialoite LA 75/2022 vp Noora Koponen vihr ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan. — Avaan keskustelun, ja edustaja Noora Koponen, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.21 Noora Koponen vihr (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme erittäin tärkeän asian äärellä tämän lakialoitteen myötä. Tämä lakialoite on laadittu tukemaan nuoria sekä vahvistamaan nuorten vaikutusmahdollisuuksia heitä koskevassa päätöksenteossa. Samalla tämä lakialoite haluaa kannustaa nuoria ottamaan osaa yhteiskunnalliseen keskusteluun sekä antaa tilaa vaikuttaa sekä heidän omiin asioihinsa että meidän kaikkien yhteisiin asioihin.

Toteutuessaan Suomen Nuorten parlamentti olisi nuorten oma vaikuttamistoimielin, joka edistäisi nuorten osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia sekä valvoisi nuorten oikeuksien toteutumista valtiotason päätöksissä. Nuorten parlamentti tulisi tekemään tiivistä yhteistyötä valtionhallinnon, virkamiesten, eduskunnan sekä etenkin lapsiasiavaltuutetun kanssa.

Joka päivä tässä salissa tehdään päätöksiä, jotka koskettavat nuoria välillisesti tai välittömästi, lyhyellä tai pitkällä aikavälillä. Ja samaan aikaan on vain oikein todeta, että me emme voi koskaan kunnolla tietää, mitä nuoret esityksistämme täällä itse ajattelevat. Tu-

Pöytäkirja PTK 151/2022 vp

levaisuus, jota päättäjät Suomeen luovat, on myös nuorten tulevaisuus, ja siksi heitä ei tule päätöksenteossa ohittaa.

YK:n lapsen oikeuksien sopimuksessa säädetään lapsen oikeudesta tulla kuulluksi. Vaikka asia muistetaan yhä useammin meidän aikuisten ja päättäjien puheissa tuoda esiin monessa yhteydessä, on realismia kuitenkin se, että tämä oikeus ei täysimääräisesti toteudu. Nuorten parlamentin perustaminen olisi yksi vastaus tähän.

Muun muassa Skotlannissa ja Walesissa toimii valtakunnallinen Nuorten parlamentti. Skotlannin Nuorten parlamentin edustaa 12—25-vuotiaita nuoria, jotka on valittu vaalipiireittäin samaan tapaan kuin maan kansallinen parlamentti. Skotlannin Nuorten parlamentti toimii tiiviissä yhteistyössä Skotlannin parlamentin kanssa, ja sen toimintaa johtavat Nuorten parlamentin puhemies ja varapuhemies. Skotlannin Nuorten parlamentille valitaan luottamushenkilöitä, jotka vastaavat ministereitä, ja heillä on omat vastuupaikkakuntansa sekä oma portfolionsa. Nämä henkilöt muodostavat Nuorten parlamentin hallituksen ja johtavat Nuorten parlamentin toimintaa kokonaisuutena. Skotlannin Nuorten parlamentilla on myös kymmenen valiokuntaa, jotka vastaavat tietyn aihealueen asioista.

Arvoisa puhemies! Toteutuessaan Suomen Nuorten parlamentti noudattaisi parlamentaarisen demokratian olemassa olevia käytänteitä ja siellä edustaisi demokraattisesti valitut nuoret. Nuorten parlamentti jakautuisi eduskunnan tapaan valiokuntiin, jotka tekisivät mietintöjä täysistunnoille lausuntoihin, joita valtioneuvosto voisi pyytää Nuorten parlamentilta. Nuorten parlamentille valittaisiin myös puheenjohtajisto ja palkattaisiin tarvittava määrä virkamiehiä, jotta sen toimintamahdollisuudet pystyttäisiin turvaamaan. Nuorten parlamentti valittaisiin valtakunnallisilla kouluvaaleilla, joissa äänioikeutettuja olisivat kaikki ne 12—18-vuotiaat Suomen kansalaiset, joiden kotikunta sijaitsee Suomessa. Vaaleja varten Suomi jaettaisiin eduskuntavaalien mukaisesti vaalipiireihin. Nuorten parlamentin paikkajako noudattelisi eduskunnan paikkajakoa vaalipiirien välillä.

Nuorten parlamentti olisi julkinen organisaatio, mutta sillä ei olisi kuitenkaan lainsäädäntö-, budjetti- tai muuta päätösvaltaa, pois lukien lausunnonanto-oikeus eduskunnalle ja valtioneuvostolle sekä nuorten edustaminen valtakunnallisissa aiheissa. Nuorten parlamentin nuorisokansanedustajia olisi kuitenkin tarpeellista kuulla eduskunnan valiokuntien kokouksissa, mikäli niissä käsitellään suoraan tai välillisesti nuoria koskevia asioita. Nuorten parlamentti laatisi myös varjotalousarvion, valtion talousarvion, ja tämä annettaisiin tiedoksi eduskunnalle ja valtioneuvostolle. Nuorten parlamentin puheenjohtajistoa esitetään nimitettäväksi jo ennen varsinaisen toiminnan alkamista käytännön järjestelyjä varten. Eduskunnan puhemiehistön toimesta nimettävien puheenjohtajien ja kahden varapuheenjohtajan toimikausi kestäisi vuoden 2025 valtiopäivien alkuun saakka. Puheenjohtajiston jäsenet olisivat siis myös nuorisokansanedustajia kaudella 2024—2025.

Nuorten parlamentin tehtäviksi voitaisiin katsoa muun muassa seuraavat asiat: lasten ja nuorten edustaminen valtion päätöksenteossa ja heidän mielipiteidensä sekä näkemyksiensä esille tuominen; nuorten aseman kehittäminen ja parantaminen sekä parannusehdotusten antaminen valtion toimielimille ja muille tarkoituksenmukaisille tahoille; nuorten yhteiskunnallisen aktiivisuuden edistäminen; nuorten yhdenvertaisten vaikuttamis- ja osallistumismahdollisuuksien parantaminen ja kehittäminen; nuorten ja valtion välisen yhteistyön edistäminen; vaikuttaminen siihen, että valtio kehittäessään yleisiä palveluja huolehtii niiden riittävydestä ja soveltuvuudesta nuorille; erinäisten toiminnallisten mahdollisuuksien tarjoaminen; esitysten ja aloitteiden valmisteleminen valtion toimielimille ja muille tahoille sekä niiden käsittelyn seuraaminen valtion päätöksenteossa; lausuntojen,

Pöytäkirja PTK 151/2022 vp

kannanottojen ja aloitteiden tekeminen sekä yhteistyön tekeminen alueellisten ja kunnallisten nuorisovaltuustojen kanssa.

Arvoisa puhemies! Suomen Nuorisovaltuustojen Liitto tekee todella arvokasta työtä nuorten äänen esillä pitämiseksi valtakunnan tasolla, mutta sillä ei ole päätösvaltaa, eikä se toimi virallisena valtakunnan laajuisena vaikuttamistoimielimenä. Nuorten parlamentin tavoitteena olisi kehittää suomalaisten nuorten osallisuus- ja vaikuttamismahdollisuuksia myös valtakunnallisella tasolla. Sen tehtävänä olisi luoda yhteyksiä kansanedustajien sekä valtion virkamiesten ja nuorten välille. Nuorten parlamentti valvoisi nuorten oikeuksien toteutumista valtiotason päätöksissä.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan vielä kiittää erinomaisesta ja vaikuttavasta yhteistyöstä yhtä aktiivista nuorta, Eetu Hukkasta, joka toimii Eurochild-verkoston Suomen edustajana. Eetun myötä keskustelemme Nuorten parlamentista tänään täällä eduskunnan täysistunnossa, ja se on aika upea asia.

Nuorilla on valtavasti ajatuksia, näkökulmia ja luonnollisesti tuntemusta heidän elämänsä koskevissa asioissa. Haaste on se, kuinka he tulevat kuulluiksi. Miten me päättäjinä haluamme toimia, jotta nuoret saisivat aidosti vaikuttaa? Rakentamalla mahdollisuuden vaikuttaa nuorten omiin asioihin äänestämällä tai asettumalla ehdolle osoittaisimme, että nuoret ovat arvokas osa yhteiskuntaa ja heidän äänensä tulee tulla kuulluksi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Hopsu pois-sa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin perustuslakivaliokuntaan.

8. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 19.1.2023 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 16.28.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen